

լեզու

limbă

jazyk

γλώσσα

PÁTÁ HODNOTÍCÍ ZPRÁVA O ČESKÉ REPUBLICCE

Odborný výbor
Evropské charty
pro regionální
nebo menšinové
jazyky

язык

cànan

ĭiöll

språk

Přijato dne 6. března
2024

Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků stanoví kontrolní mechanismus, jehož úkolem je vyhodnocovat, jak je charta uplatňována v jednotlivých smluvních státech, s cílem v případě potřeby vydávat doporučení ke zlepšení jejich legislativy, politiky a postupů. Ústředním prvkem tohoto postupu je Výbor odborníků, zřízený podle článku 17 Charty. Jeho hlavním účelem je podávat Výboru ministrů zprávy o hodnocení plnění závazků smluvní stranou, zkoumat skutečnou situaci regionálních nebo menšinových jazyků v daném státě a v případě potřeby povzbuzovat smluvní stranu k postupnému dosahování vyšší úrovně závazků.

Aby se tento úkol usnadnil, přijal Výbor ministrů v souladu s čl. 15 odst. 1 osnovu pro pravidelné zprávy, které je smluvní strana povinna předkládat generálnímu tajemníkovi. Tato osnova vyžaduje, aby stát podal zprávu o konkrétním uplatňování Charty, o obecné politice vůči jazykům chráněným podle části II a, konkrétněji, o všech opatřeních, která byla přijata v rámci uplatňování ustanovení vybraných pro každý jazyk chráněný podle části III Charty. Prvním úkolem Výboru odborníků je proto posoudit informace obsažené v periodické zprávě týkající se všech příslušných regionálních nebo menšinových jazyků na území daného státu. Periodická zpráva musí být státem zveřejněna v souladu s článkem 15 odst. 2.

Úlohou Výboru odborníků je vyhodnotit stávající právní předpisy, nařízení a skutečnou praxi uplatňovanou v každém státě v souvislosti s jeho regionálními nebo menšinovými jazyky. Výbor odborníků si v souladu s tím stanovil své pracovní postupy. Výbor odborníků shromažďuje informace od příslušných orgánů a z nezávislých zdrojů v rámci daného státu, aby získal objektivní a spravedlivý přehled o skutečné jazykové situaci. Po předběžném posouzení periodické zprávy předloží Výbor odborníků v případě potřeby každé smluvní straně řadu otázek, aby od orgánů získal doplňující informace k záležitostem, které ve zprávě samotné považuje za nedostatečně rozvedené. Na tento písemný postup obvykle navazuje návštěva delegace Výboru odborníků přímo v daném státě. Během této návštěvy se delegace setkává s orgány a sdruženími, jejichž činnost úzce souvisí s používáním příslušných jazyků, a konzultuje s orgány záležitosti, na které byla upozorněna. Tento proces shromažďování informací má umožnit Výboru odborníků účinněji vyhodnotit uplatňování Charty v daném státě.

Po dokončení tohoto procesu přijme Výbor odborníků svou vlastní zprávu. Jakmile je tato hodnotící zpráva přijata Výborem odborníků, je předložena orgánům příslušného smluvního státu k případným připomínkám ve stanovené lhůtě. V této fázi může tento smluvní stát požádat o důvěrný dialog. Závěrečná hodnotící zpráva se zveřejňuje spolu s případnými připomínkami, které úřady smluvního státu případně vznesly. Tento dokument se poté předává Výboru ministrů k přijetí jeho doporučení pro smluvní stát na základě návrhů doporučení obsažených v hodnotící zprávě.

MIN-LANG(2024)4

Zveřejněno dne 22. května 2024

Sekretariát Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků Rady
Evropy
F-67075 Štrasburk Cedex
Francie

www.coe.int/minlang

Pozn.: Jedná se o strojový překlad z anglického originálu.

OBSAH

Shrnutí.....	4
Kapitola 1 Situace regionálních a menšinových jazyků v České republice – nejnovější vývoj a trendy	5
1.1 Obecný vývoj v oblasti politiky, legislativy a praxe týkající se regionálních nebo menšinových jazyků v České republice.....	5
1.2 Situace jednotlivých regionálních nebo menšinových jazyků v České republice ..	22
Kapitola 2 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků a doporučení.....	26
2.1. moravská chorvatština	26
2.1.1 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory moravské chorvatštiny 26	
2.1.2 Doporučení Výboru odborníků ohledně zlepšení ochrany a podpory moravské chorvatštiny v České republice	27
2.2 Němčina	28
2.2.1 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory němčiny	28
2.2.2 Doporučení Výboru odborníků ohledně zlepšení ochrany a podpory němčiny v České republice	29
2.3 polština.....	30
2.3.1 Plnění závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory polštiny	30
2.3.2 Doporučení Výboru odborníků ohledně zlepšení ochrany a podpory polštiny v České republice	33
2.4 Romština	35
2.4.1 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory romštiny.....	35
2.4.2 Doporučení Výboru odborníků ohledně zlepšení ochrany a podpory romštiny v České republice	36
2.5 slovenština	37
2.5.1 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory slovenštiny.....	37
2.5.2 Doporučení Výboru odborníků ohledně zlepšení ochrany a podpory slovenštiny v České republice	40
Kapitola 3 [Návrhy na] doporučení Výboru ministrů Rady Evropy	41
Příloha I: Ratifikační listina	42
Příloha II: Připomínky českých orgánů.....	44

Shrnutí

Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků vstoupila v České republice v platnost v roce 2007 a vztahuje se na následující jazyky: moravskou chorvatštinu (uvedenou v části II), němčinu (části II a III), polštinu (části II a III), romštinu (část II) a slovenštinu (části II a III).

Dne 28. února 2024 Česká republika oznámila Radě Evropy, že přijímá závazky vyplývající z části III, pokud jde o němčinu. Toto chvályhodné rozhodnutí stanovuje cíle rozvoje tohoto jazyka a může tvořit základ pro strukturovanou politiku ochrany a podpory němčiny ve veřejném životě.

Pokud jde o používání regionálních nebo menšinových jazyků ve vzdělávání, je v polštině k dispozici předškolní, základní i střední vzdělávání. Němčina se v současné době vyučuje převážně jako předmět (cizí jazyk), přičemž některé školy nabízejí rozšířenou výuku. Moravská chorvatština, romština a slovenština se v běžném vzdělávání nevyučují.

V oblasti soudních orgánů by měla být legislativa novelizována s cílem umožnit používání regionálních nebo menšinových jazyků před soudy a soudy samotnými v souladu s Chartou.

Právní předpisy umožňují používání regionálních nebo menšinových jazyků při styku s národními, regionálními a místními orgány. V praxi se při styku s orgány používaly pouze polština a slovenština, přičemž toto používání bylo omezeno na úroveň místních orgánů.

V několika obcích byly názvy míst označeny v polštině. Prahová hodnota 10 % však brání zavedení těchto názvů míst i na dalších místech a vyvolává nejistotu ohledně toho, zda bude značení zachováno, pokud místní podíl polské menšiny klesne pod 10 %.

Měla by být přijata opatření k prodloužení vysílacího času veřejnoprávních televizních pořadů v polštině. Navíc v současné době neexistují žádné televizní pořady v němčině a slovenštině. Pokud jde o veřejnoprávní rozhlas, je vysílací čas pořadů v němčině a slovenštině příliš krátký na to, aby měl významný vliv na podporu těchto jazyků a podněcoval jejich používání. Romština se používá pouze v rozhlasu. Neexistují žádné rozhlasové ani televizní pořady v moravské chorvatštině.

Státní finanční prostředky byly poskytnuty na řadu kulturních aktivit v polštině, které oslovovaly různé generace, a to mimo jiné v oblastech hudby, filmu, vydávání literatury a divadla. Úřady rovněž podpořily kulturní aktivity v moravské chorvatštině, němčině, slovenštině a romštině.

Je třeba vypracovat a realizovat strategii a akční plán pro uplatňování Charty pro každý regionální nebo menšinový jazyk.

Tato pátá hodnotící zpráva vychází z politické a právní situace panující v době návštěvy Výboru odborníků v České republice v září 2023.

Kapitola 1 Situace regionálních nebo menšinových jazyků v České republice – nejnovější vývoj a trendy

1. Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků (dále jen „Charta“) je smlouva Rady Evropy, která ukládá smluvním státům povinnost chránit a podporovat tradiční menšinové jazyky dané země ve všech oblastech veřejného života: ve vzdělávání, v soudnictví, ve správě a veřejných službách, v médiích, v kulturních aktivitách a zařízeních, v hospodářském a společenském životě a v přeshraničních výměnách. Česko podepsalo Chartu dne 9. listopadu 2000 a ratifikovalo ji dne 15. listopadu 2006. Charta vstoupila v České republice v platnost dne 1. března 2007 a vztahuje se na následující jazyky: moravskou chorvatštinu, němčinu, polštinu, romštinu a slovenštinu. Němčina, polština a slovenština jsou chráněny jak podle části II (článek 7), tak podle části III (články 8–14). Dne 28. února 2024 Česká republika oznámila Radě Evropy, že přijímá závazky vyplývající z části III, pokud jde o němčinu. Výbor odborníků chválí české orgány za jejich rozhodnutí.

2. Smluvní státy jsou povinny každých pět let¹ předkládat zprávy o provádění Charty. České orgány předložily svou pátou periodickou zprávu dne 29. března 2023. Tato pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků vychází z informací obsažených v periodické zprávě, z doplňujících informací obdržенých od orgánů a z prohlášení zástupců mluvčích menšinových jazyků učiněných během návštěvy na místě (25.–29. září 2023) a/nebo předložených v písemné podobě podle čl. 16 odst. 2 Charty.

3. Kapitola 1 této hodnotící zprávy se zaměřuje na obecný vývoj a trendy týkající se regionálních nebo menšinových jazyků v České republice a na situaci těchto jazyků. Zabývá se zejména opatřeními přijatými českými orgány v reakci na doporučení Výboru odborníků a Výboru ministrů na konci čtvrtého monitorovacího cyklu a poukazuje také na nové otázky. Kapitola 2 poskytuje podrobný přehled o stavu plnění jednotlivých závazků České republiky ve vztahu k danému jazyku, jakož i o doporučeních adresovaných českým orgánům. Na základě svého hodnocení navrhuje Výbor odborníků v kapitole 3 doporučení pro Výbor ministrů, která mají být adresována vládě České republiky, jak stanoví článek 16 odst. 4 Charty. Výbor odborníků vybízí české orgány, aby tuto zprávu přeložily do češtiny a do regionálních nebo menšinových jazyků s cílem podpořit orgány, organizace, poradní orgány a dotčené osoby v procesu plného provádění Charty v souladu s články 6 a 7.4

4. Tato zpráva vychází z politické a právní situace panující v době návštěvy Výboru odborníků v České republice v září 2023.

1.1 Obecný vývoj v oblasti politik, právních předpisů a praxe týkajících se regionálních nebo menšinových jazyků v České republice

Obecné otázky

týkající se

němčiny v u

5. Ve všech monitorovacích cyklech Výbor ministrů doporučil orgánům **přijmout strukturovanou politiku na ochranu a podporu němčiny a vytvořit příznivé podmínky pro její používání ve veřejném životě**.² Vzhledem k tomu, že státní zprávy Česka vždy obsahovaly určité informace o němčině v kapitolách týkajících se části III, Výbor odborníků vyzval orgány ve čtvrtém monitorovacím cyklu, aby ve spolupráci s mluvčími prozkoumaly uplatňování části III na němčinu.³ V roce 2023 se Česko rozhodlo uplatnit část III na němčinu v osmi okresech vybraných z oblastí

¹ Článek 15.1 Charty stanoví, že smluvní státy předkládají pravidelné zprávy každé tři roky. Po vstupu reformy monitorovacího mechanismu ECRML v platnost dne 1. července 2019 však mají smluvní státy nyní předkládat své zprávy každých pět let namísto každých tří let. Viz rozhodnutí Výboru ministrů „Posílení monitorovacího mechanismu Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků“ ([CM/Del/Dec\(2018\)1330/10.4e, odst. 1.a.](#)).

² Viz CM/RecChL(2009)7, č. 2; CM/RecChL(2013)1, č. 3; CM/RecChL(2015)5, č. 3; CM/RecChL(2019)3, č. 2.

³ Viz Druhá hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2013)2, odst. 49; Třetí hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2015)6, odst. 42; Čtvrtá hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, CM(2019)73, odst. 6; Hodnocení provádění doporučení k okamžitým opatřením obsažených ve čtvrté hodnotící zprávě Výboru odborníků o České republice, MIN-LANG(2020)7, odst. 18.

kde se němčina tradičně používá v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.⁴ V ostatních oblastech, kde se němčina tradičně používá, se uplatňuje pouze část II. Pátá státní zpráva obsahuje informace o nových závazcích a vysvětluje, že jedním z důvodů pro uplatnění části III bylo to, že německá kultura a jazyk „jsou již po staletí důležitou součástí historie a kultury českých zemí“.⁵ Odborný výbor vítá toto rozhodnutí, které stanoví střednědobé a dlouhodobé rozvojové cíle pro tento jazyk⁶ a může tak tvořit základ pro strukturovanou politiku ochrany a podpory němčiny ve veřejném životě, jak doporučil Výbor ministrů.

6. Od prvního monitorovacího cyklu Výbor odborníků doporučoval dále rozvíjet podporu němčiny v určitých oblastech (např. výuka a vysílání v němčině, používání místních názvů, výuka dějin souvisejících s němčinou).⁷ S výjimkou místních názvů (článek 10.2.g) vybraných 35 závazků tyto oblasti z velké části pokrývá. Podle zástupců uživatelů němčiny byl článek 10.2.g vynechán kvůli chybě v znění,⁸ zatímco podpora používání místních názvů je ve skutečnosti jednou z oblastí spolupráce mezi orgány a německou menšinou. Výbor odborníků vyzývá orgány, aby v tomto ohledu pokračovaly ve spolupráci.

Slovenština

7. V předchozích monitorovacích cyklech Výbor odborníků požádal české orgány, aby určily oblasti (místa nebo okresy) v České republice, kde se tradičně používá slovenština. V páté státní zprávě však orgány znovu zdůrazňují, že slovenština je v České republice územně nevázaným jazykem.⁹ To potvrdili i zástupci uživatelů slovenštiny.

Strukturovaná politika na podporu regionálních nebo menšinových jazyků

8. Vzhledem k tomu, že regionální nebo menšinové jazyky se již často nepoužívají ve všech oblastech soukromého i veřejného života, vyžaduje Charta od orgánů, aby přijaly rozhodná opatření k podpoře těchto jazyků s cílem zajistit jejich zachování (článek 7.1.c). Strukturovaná politika podpory jazyků zahrnuje několik prvků. Česká legislativa obsahuje ustanovení týkající se většiny oblastí, na které se Charta vztahuje. Obecně však byla příslušná legislativa koncipována z pohledu ochrany národnostních menšin, což ne vždy odpovídá potřebám podpory regionálních nebo menšinových jazyků. Je třeba mít na paměti, že závazky vyplývající z Charty představují pro stát povinnosti, které vyžadují proaktivní přístup ze strany orgánů veřejné správy. Neexistují však žádné veřejné orgány specializující se na komplexní podporu všech nebo jednotlivých regionálních či menšinových jazyků (viz také článek 7.4) a v různých oblastech právní předpisy stanoví, že opatření ze strany orgánů musí být iniciována na žádost národnostních menšin.

9. Plnění závazků vyplývajících z Charty je do jisté míry delegováno na sdružení národních menšin prostřednictvím grantových programů. To se týká také udržování a rozvíjení vazeb v oblastech, na které se Charta vztahuje, v rámci skupin používajících regionální nebo menšinový jazyk (článek 7.1.e), což je z velké části zajišťováno zastřešujícími sdruženími příslušných národních menšin. Příslušná sdružení však mají nízkou administrativní kapacitu a kromě grantových programů nedostávají od státu žádné institucionální financování, které by jim umožnilo plně využít grantových příležitostí. Vzhledem k tomu, že se od těchto sdružení očekává, že významně přispějí k plnění závazků státu vyplývajících z Charty, Výbor odborníků se domnívá, že orgány by měly poskytovat dlouhodobé základní financování, včetně prostředků na pokrytí mezd a provozních nákladů. Taková podpora by mohla být účelově vázána na opatření k provádění ustanovení Charty a doporučení vyplývajících z monitorování a přispěla by k posílení kapacit sdružení. To by bylo v zájmu samotných orgánů v kontextu jejich spolupráce se sdruženími v rámci poradních orgánů (viz článek 7.4).

⁴ Okresy Cheb, Karlovy Vary, Sokolov, Liberec, Ústí nad Labem, Český Krumlov, Opava a Svitavy. Státní zpráva rovněž obsahuje informace o okresech Chomutov, Česká Lípa a Jeseník.

⁵ Pátá periodická zpráva České republiky, MIN-LANG(2023)PR5, s. 65.

⁶ Viz také sedmá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Německo, MIN-LANG(2022)7, odst. 6.

⁷ Viz např. čtvrtou hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Českou republiku, CM(2019)73, odst. 25; třetí hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Českou republiku, ECRML(2015)6, odst. 56, 57, 65, 69; druhou hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Českou republiku, ECRML(2013)2, bod 74; první hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Českou republiku, ECRML(2009)7, bod 79.

⁸ Viz Vládní rada pro národnostní menšiny, zpráva ze dne 8. ledna 2021, s. 7–8 (týká se také článků 10.2.e, f, g, 10.4.a).

⁹ Viz pátá periodická zpráva Česka, MIN-LANG(2023)PR5, s. 51.

10. Česká republika zavedla program „Podpora provádění Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků“, který Výbor odborníků v předchozích monitorovacích cyklech ocenil. V rámci tohoto programu jsou však na podporu způsobilé pouze projekty v některých oblastech, na které se Charta vztahuje (např. vzdělávací činnosti, výzkum, používání místních názvů, překlady). Provádění opatření na podporu regionálních nebo menšinových jazyků závisí do značné míry na dodatečné finanční podpoře ze strany „spřízněných států“ národnostních menšin. Výbor odborníků se domnívá, že orgány by měly poskytnout dostatečné finanční prostředky k plnému pokrytí potřeb souvisejících s prováděním Charty.¹⁰

11. Strategie zaměřené na konkrétní jazyky pro plnění závazků vyplývajících z Charty a doporučení z monitorování v současné době neexistují. Většina doporučení, která Výbor odborníků a Výbor ministrů vydali v předchozím monitorovacím cyklu, nebyla provedena.

12. Pokud jde o slovenštinu, její blízkost k češtině je často uváděna jako důvod, proč nejsou opatření na podporu tohoto jazyka zapotřebí, což brání uplatňování Charty. Během návštěvy na místě však zástupci mluvčích projevili silný zájem o podporu slovenštiny, zejména v oblasti předškolního vzdělávání a médií. Je rovněž nutné navrhnout a zavést strukturovaný přístup k uplatňování Charty ve vztahu k moravské chorvatštině, který zohlední její specifickou situaci (rozptýlení uživatelů). V současné době není realizováno několik závazků týkajících se moravské chorvatštiny.

13. Nicméně v poslední době byly učiněny některé první kroky v plánování jazykové politiky. V případě němčiny rozhodnutí o rozšíření její podpory v rámci Charty zvýšilo povědomí o nutnosti strukturovaného přístupu k podpoře tohoto jazyka. Za účelem podpory orgánů při plnění závazků podle části III připravuje zastřešující organizace německé menšiny podrobný akční plán. Výbor odborníků dále s potěšením konstatuje, že Strategie pro rovnost, začlenění a participaci Romů (Strategie pro integraci Romů) na období 2021–2030 obsahuje kapitolu s názvem „Zachování a rozvoj romského jazyka“, která odkazuje na doporučení formulovaná v předchozím monitorovacím cyklu a zdůrazňuje význam zachování romštiny.¹¹ Výbor odborníků očekává, že na tyto obecné připomínky naváže konkrétní akční plán pro uplatňování Charty ve vztahu k romštině.

14. Zachování regionálních nebo menšinových jazyků závisí nejen na opatřeních ve veřejném životě, ale zejména na jejich používání a předávání v soukromém životě (článek 7.1.d). Za účelem zvýšení povědomí o tomto aspektu by orgány mohly například pravidelně poskytovat rodičům novorozenců informační balíček o výhodách výchovy dětí v místním regionálním nebo menšinovém jazyce a o možnostech výuky v těchto jazycích či výuky těchto jazyků, jakož i povzbuzovat starší osoby k používání tohoto jazyka při komunikaci s mladšími členy rodiny a mládež k jeho používání na sociálních médiích.¹²

15. Podle českého práva závisí používání regionálních nebo menšinových jazyků v některých oblastech (zejména ve vzdělávání, v názvech míst a při konzultacích) na tom, zda osoby patřící k národnosti menšině tvoří 10 % obyvatelstva v dané obci. Od sčítání lidu v roce 2021 je však polská menšina jedinou národnostní menšinou, která stále dosahuje 10% prahu. To znamená, že dotyčná právní úprava, která v zásadě přiznává práva několika národnostním menšinám, se ve skutečnosti vztahuje pouze na jednu národnostní menšinu. Během návštěvy na místě zástupci mluvčích regionálních nebo menšinových jazyků (včetně mluvčích polštiny) požádali o zrušení této hranice. Dále poukázali na to, že značná část respondentů sčítání lidu neodpověděla na volitelnou otázku týkající se národnosti (etnicity), a proto výsledky přesně neodrážejí demografickou situaci. Úřady uvedly, že v současné době tuto 10% hranici přehodnocují. Vzhledem k tomu, že 10% prahová hodnota omezuje uplatňování Charty a představuje pro některé jazykové skupiny nepřiměřenou překážku, Výbor odborníků vyzývá orgány, aby zvážily její nahrazení flexibilnějším řešením. Orgány by například ve spolupráci se zástupci národnostních menšin mohly určit oblasti, v nichž se každý regionální nebo menšinový jazyk tradičně používá, a to s přihlédnutím k situaci každého jazyka a demografické struktuře dané oblasti v delším časovém období než je

¹⁰ Viz rovněž páté stanovisko Poradního výboru k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, ACFC/OP/V(2021)3, odst. 77.

¹¹ Viz Strategie pro rovnost, začlenění a participaci Romů (Strategie pro integraci Romů) 2021–2030, Úřad vlády České republiky, duben 2021, s. 33–35.

¹² Viz také třetí hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2015)6, bod 82; druhá hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2013)2, bod 88.

desetileté intervaly sčítání lidu. V těchto oblastech by opatření, která se v současné době opírají o 10% hranici, mohla být uplatňována trvale, bez výkyvů souvisejících se sčítáním lidu.

Účast a konzultace uživatelů regionálních nebo menšinových jazyků při provádění Charty

16. Během návštěvy na místě zástupci mluvčích různých regionálních nebo menšinových jazyků ocenili svou spolupráci s vnitrostátními orgány na pracovní úrovni. Litovali však, že politická rozhodnutí týkající se některých jejich záležitostí jsou prováděna pomalu nebo vůbec.

17. Národní menšiny jsou zastoupeny a konzultovány prostřednictvím Vládní rady pro národní menšiny, která *mimo jiné* disponuje pracovní skupinou pro vysílání v jazycích národních menšin, jakož i výbory, komisemi a pracovními skupinami na úrovni regionů, statutárních měst a obcí. Pokud jde o romskou menšinu, existuje rovněž specializovaná Vládní rada pro záležitosti romské menšiny.

18. Výbor odborníků zdůrazňuje, že účelem článku 7.4 je zřídit v případě potřeby orgány, které budou orgánům poskytovat poradenství při tvorbě politiky pokrývající všechny záležitosti týkající se podpory regionálního nebo menšinového jazyka. Tento komplexní úkol vyžaduje, aby se tyto orgány specializovaly na jazykovou politiku a scházely se dostatečně často, aby pro každý regionální nebo menšinový jazyk vypracovaly strategie a akční plány pro provádění jednotlivých ustanovení Charty a doporučení týkajících se monitorování.

19. Výbor odborníků konstatuje, že Vládní rada pro záležitosti romské menšiny se zabývá také záležitostmi týkajícími se romštiny, a přispívá tak k provádění článků 7.4 a 7.1.e (rozvoj vazeb v rámci skupiny s využitím romštiny). Vládní rada pro národní menšiny a subnárodní orgány však tomuto profilu odpovídají pouze v omezené míře. Tyto orgány se nespécializují na jazykovou politiku, ale zabývají se ochranou národních menšin obecně a v případě některých subnárodních orgánů také různými tématy a skupinami, jako jsou cizinci, sociální začleňování/záležitosti, osoby bez domova a oběti trestných činů. Pouze někteří z jejich členů zastupují národnostní menšiny používající regionální nebo menšinové jazyky. I když se tyto orgány zabývají záležitostmi týkajícími se těchto národnostních menšin, podpora jazyka je pouze jednou z řady otázek.¹³ Navíc plenární zasedání takovýchto různorodých orgánů nejsou vhodným fórem pro navrhování konkrétních opatření týkajících se pouze jedné ze skupin zastoupených na zasedání. Absence strategií a akčních plánů zaměřených konkrétně na jazyky v souvislosti s prováděním Charty (viz výše) a nedostatek informací ve státní zprávě o provádění doporučení vyplývajících z monitorování jsou dalšími náznaky toho, že stávající orgány neplní v plném rozsahu úlohu poradních orgánů v oblasti politiky regionálních nebo menšinových jazyků v souladu s článkem 7.4.

Diskriminace na základě jazyka

20. Podle České listiny základních práv a svobod „nikomu nesmí být způsobena újma na jeho právech pouze proto, že uplatňuje svá základní práva a základní svobody“ (Hlava I, článek 3.3). Zákon č. 251/2016 o vybraných správních deliktech dále stanoví, že „[f]yzická osoba, právnická osoba nebo fyzická osoba vykonávající samostatnou výdělečnou činnost se dopustí správního deliktu, pokud (a) omezí nebo znemožní příslušníkovi národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin, nebo (b) ... z důvodu jeho ... jazyka ...“ (§ 7 odst. 3). Podle zákona proti ^{diskriminaci}¹⁴ patří mezi zakázané důvody rozlišování, které vedou k nepřímé diskriminaci, „etnická příslušnost“, nikoli však „jazyk“. Neexistuje žádný konkrétní postup ani mechanismus pro oznamování případů neopodstatněného rozlišování, vyloučení, omezení nebo upřednostňování v souvislosti s používáním regionálního nebo menšinového jazyka příslušným orgánům. Dotčené osoby musí podat stížnost u správních nebo státních zastupitelských orgánů. K dispozici je soudní ochrana.

21. Pokud jde o zákon proti diskriminaci, Výbor odborníků konstatuje, že etnická příslušnost/příslušnost k národní menšině jako důvod diskriminace *sama o sobě* nepředstavuje dostatečný právní základ pro případné porušení jazykových práv. Porušení práv vyplývajících z etnické příslušnosti a jazyka se projevuje odlišně a důkazy podporující tvrzení založená na porušení

¹³ Viz rovněž páté stanovisko Poradního výboru k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, ACFC/OP/V(2021)3, odst. 166.

¹⁴ Zákon č. 198/2009 o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.

jazykových práv je rovněž odlišná. Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby při dalším rozvoji antidiskriminační legislativy zvažily zahrnutí jazyka jako důvodu diskriminace.¹⁵

22. Pokud jde o praktické aspekty provádění čl. 13 odst. 1 písm. c), Výbor odborníků si přeje zdůraznit, že má odlišnou působnost než čl. 7 odst. 2, neboť vyžaduje, aby orgány aktivně bojovaly proti praktikám, jejichž cílem je odrazovat od používání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo sociálními činnostmi. Tento proaktivní přístup předpokládá, že orgány jsou o odrazujících praktikách informovány systematicky a s dostatečným předstihem.¹⁶

23. Otázka neopodstatněných omezení používání romštiny (článek 7.2) byla zohledněna ve Strategii integrace Romů na období 2021–2030, která se jí zabývá v kapitole věnované antitsiganismu.

Používání regionálních nebo menšinových jazyků ve vzdělávání

24. Předškolní, základní a střední vzdělávání je dostupné v polštině (články 8.1.ai, bi, ci). Výbor odborníků vítá pokračující poskytování vzdělávání v polštině na těchto stupních vzdělávání. Používání polštiny v odborném a učňovském vzdělávání (článek 8.1.dii) však nedosahuje 50 % týdenní výukové doby. Během návštěvy na místě považovali zástupci polsky mluvících osob rozšíření používání jejich jazyka v odborném a učňovském vzdělávání za jednu ze svých priorit. Výbor odborníků znovu zdůrazňuje svůj názor, že zajištění „podstatné části“ vzdělávání (dvojazyčné vzdělávání) v souladu s Chartou vyžaduje, aby alespoň 50 % týdenních školních hodin bylo vyučováno v regionálním nebo menšinovém jazyce.¹⁷ Vyzývá proto orgány, aby ve spolupráci se zástupci uživatelů polštiny a příslušnými školami zvýšily počet týdenních hodin vyučovaných v polštině.

25. Němčina se v současné době vyučuje převážně jako předmět (cizí jazyk), přičemž některé školy nabízejí rozšířenou výuku němčiny. V rámci Charty se plánuje zpřístupnění dvojazyčného vzdělávání v němčině a češtině od předškolního vzdělávání až po odborné a profesní vzdělávání (články 8.1.iii, bii, cii, dii). Jelikož některé podmínky obsažené v právních předpisech o vzdělávání v menšinovém jazyce nejsou v tomto kontextu použitelné (např. 10% prahová hodnota),¹⁸ mají orgány v úmyslu plnit tyto závazky na základě § 14 odst. 5 zákona o vzdělávání. Toto ustanovení předpokládá, že ředitel školy může se souhlasem zřizovatele školy (obce, kraje nebo ministerstva školství) stanovit ve školním vzdělávacím programu předměty, v nichž bude poskytována dvojazyčná výuka (čeština/menšinový jazyk). Odborný výbor se domnívá, že toto ustanovení může být vhodným základem pro plnění závazků. Realizace však nemůže být ponechána pouze na iniciativě ředitelů škol, ale měla by být koordinována na úrovni státních orgánů. Za tímto účelem by se ministerstvo školství mohlo obrátit na ředitele škol, které zřídilo v dotčených okresech, s cílem zavést tam dvojazyčné vzdělávání. Podobně by se ministerstvo mohlo ve spolupráci s dotčenými obcemi a kraji obrátit na ředitele škol zřízených obcemi a kraji.

26. Pokud jde o slovenštinu, tento jazyk se dosud nepoužívá v předškolním vzdělávání ani se nevyučuje jako předmět v základním vzdělávání. Během návštěvy na místě projevíli zástupci slovensky mluvících osob velký zájem o předškolní vzdělávání ve slovenštině, přičemž poukázali na neúspěšnou žádost o zavedení slovenštiny v mateřské škole, a vyjádřili nespokojenost s nedostatečnou proaktivitou orgánů. V této souvislosti Výbor odborníků vyzývá orgány, aby oslovily zástupce uživatelů slovenštiny a identifikovaly mateřské a základní školy, kde by mohlo být používání slovenštiny brzy zavedeno. V základním vzdělávání by se slovenština měla vyučovat jako samostatný předmět.

¹⁵ Viz např. osmá hodnotící zpráva Výboru odborníků o Švédsku, MIN-LANG(2022)16, odst. 13.

¹⁶ Viz např. pátou hodnotící zprávu Výboru odborníků o Srbsku, MIN-LANG(2023)3, odst. 65.

¹⁷ Viz například pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Rakousko, MIN-LANG(2023)2, odst. 11; pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Slovinsko, MIN-LANG (2019) 17final, odst. 49; pátou hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Slovenskou republiku, CM(2019)126, odst. 57; pokud jde o mateřské školy: viz také sedmou hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Německo, MIN-LANG(2022)7, odst. 14.

¹⁸ *Mimo jiné* zřízení místního výboru pro národní menšiny/10% prahová hodnota (zákon o vzdělávání, § 14 odst. 1); žádosti minimálního počtu žáků/rodin (zákon o vzdělávání, § 14 odst. 2–3); příslušnost žáků k národní menšině (Česká listina základních práv a svobod, čl. 25 odst. 2 písm. a); zákon o menšinách, § 11 odst. 1–2; zákon o vzdělávání, § 14 odst. 1–3); jazyk menšiny je mateřským jazykem žáka (zákon o menšinách, § 11 odst. 1).

27. Moravská chorvatština se nevyučuje v běžném předškolním, základním ani středním vzdělávání (článek 7.1.f). Odborný výbor se domnívá, že orgány by měly v úzké spolupráci se zástupci uživatelů prozkoumat, jak by bylo možné zorganizovat výuku moravské chorvatštiny v běžném vzdělávání. V této souvislosti je třeba vzít v úvahu, že moravští Chorvaté používají také standardní chorvatštinu a chtějí ji podporovat.¹⁹

28. Ve čtvrtém monitorovacím cyklu Výbor ministrů doporučil českým orgánům, aby „**nadále chránily a podporovaly romštinu, mimo jiné rozšířením výuky romštiny jako menšinového jazyka ve spolupráci s romskými mluvčími ...**“ (článek 7.1.f).²⁰ V současné době se romština nevyučuje jako samostatný předmět ani na základních, ani na středních školách.²¹ Stejně jako v předchozím monitorovacím cyklu orgány tuto situaci vysvětlují tím, že romští rodiče často zastávají názor, že jejich dítě by se mělo v první řadě učit češtinu, aby se mohlo snadno integrovat do většinové společnosti, zatímco romštinu považují za jazyk určený pouze pro komunikaci v rodině.²² Navíc se v některých případech údajně romské děti nechtěly zapsat do kurzů romštiny ze strachu ze stigmatizace ze strany neromských žáků. Orgány však neinformovaly o konkrétních krocích, které by podnikly za účelem prozkoumání toho, jak by bylo možné překonat strukturální překážky bránící organizaci výuky v romském jazyce, a to ve spolupráci se zástupci uživatelů. Výbor odborníků proto odkazuje na *další doporučení*, které formuloval ve čtvrté hodnotící zprávě, a to že orgány by měly „pokračovat v přijímání opatření ke zvyšování povědomí o přínosech podpory romštiny v rámci romské komunity“.²³ Pokud by se výuka romštiny skutečně nabízela v příslušných obcích a rodiče by byli informováni o významných výhodách, které dětem přináší plná gramotnost v jejich jazyce, mohl by se tento postoj změnit. Výbor odborníků proto zastává názor, že orgány by měly zintenzivnit dialog se zástupci uživatelů romštiny s cílem vypracovat strategii pro zavedení romštiny jako samostatného předmětu vyučovaného v rámci běžného školního systému.²⁴ Podporujícími faktory jsou skutečnost, že drtivá většina romských dětí nyní navštěvuje povinnou předškolní výchovu a že počet romských žáků navštěvujících běžné školy roste.²⁵

29. Všechny jazyky, na které se vztahuje Charta, se studují na univerzitách (články 7.1.h, 8.1.eiii). Zdá se, že do určité míry je k dispozici i vysokoškolské vzdělávání v němčině (článek 8.1.ei).

30. Na základě platných právních předpisů (např. zákona o zaměstnanosti) mají orgány možnost podporovat organizaci jazykových kurzů v rámci vzdělávání dospělých a celoživotního vzdělávání.²⁶ Mimo síť běžných škol a/nebo univerzit však nepodporovaly zařízení nabízející kvalifikované kurzy pro výuku regionálních nebo menšinových jazyků, a to ani pro dospělé (článek 7.1.g). To platí také pro kurzy polštiny v rámci celoživotního vzdělávání (článek 8.1.fiii) mimo oblast dalšího vzdělávání učitelů. Výbor odborníků zdůrazňuje význam těchto kurzů pro dospělé a pro rodiny žijící v oblastech s nižší koncentrací uživatelů konkrétního regionálního nebo menšinového jazyka. Kromě toho by takové kurzy poskytly i většinové populaci příležitost osvojit si základy regionálního nebo menšinového jazyka, což přispívá ke zvyšování společenského povědomí o těchto jazycích a k jejich lepšímu porozumění.²⁷ Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby přijaly a uplatňovaly strukturovaný přístup k zajištění zařízení, která by kromě běžné školní sítě nabízela certifikované kurzy pro výuku regionálních nebo menšinových jazyků.

31. Ve čtvrtém monitorovacím cyklu Výbor ministrů doporučil orgánům, aby „**pokračovaly v úsilí o podporu povědomí a tolerance vůči všem regionálním nebo menšinovým jazykům a kulturám, které představují nedílnou součást kulturního dědictví České republiky... v rámci obecného kurikula na všech stupních vzdělávání...**“ (článek 7.3).²⁸ V této souvislosti orgány revidují rámcové učební plány, které by měly obsahovat podrobnější informace o národnostních menšinách, včetně geografických, historických a kulturních aspektů života, které budou vyučovány v 5. až

¹⁹ Viz také Pátá periodická zpráva České republiky, MIN-LANG(2023)PR5, s. 23, 100.

²⁰ CM/RecChL(2019)3, č. 3.

²¹ Viz Strategie pro rovnost, začlenění a participaci Romů (Strategie pro integraci Romů) 2021–2030, Úřad vlády České republiky, duben 2021, s. 35.

²² Viz pátá periodická zpráva České republiky, MIN-LANG(2023)PR5, s. 90.

²³ Čtvrtá hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, CM(2019)73, s. 13. Viz také třetí hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2015)6, odst. 93.

²⁴ Viz také pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Rakousko, MIN-LANG(2023)2, bod 11.

²⁵ Viz páté stanovisko Poradního výboru k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, ACFC/OP/V(2021)3, body 134, 139.

²⁶ Viz např. první periodická zpráva, MIN-LANG/PR(2008)4, s. 15; druhá periodická zpráva, MIN-LANG/PR(2011)4, s. 29.

²⁷ Viz pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků o Srbsku, MIN-LANG(2023)3, bod 23.

²⁸ CM/RecChL(2019)3, č. 1.

9. ročníky základního vzdělávání. Není však jasné, jak přesně budou zahrnuty národní menšiny obecně a regionální nebo menšinové jazyky konkrétně. Výbor odborníků žádá orgány, aby poskytly informace o nové učebnici moderních dějin zavedené v roce 2023.²⁹ Dále se v současné době revidují rámcové požadavky v oblasti vzdělávání učitelů³⁰, které budou obsahovat povinnost pro vysoké školy prokázat v rámci akreditace studijních programů v oblasti pedagogiky, jak plní Strategii pro integraci Romů, například začleněním témat souvisejících s romskou kulturou a historií do vzdělávání učitelů. Výbor odborníků tento vývoj vítá.

32. Během návštěvy na místě zástupci mluvčích regionálních či menšinových jazyků uvedli, že běžné školství poskytuje o těchto jazycích jen málo informací, a to navzdory jejich historické přítomnosti na českém území. Podle různých partnerů v dialogu je třeba zvýšit osvětu v rámci běžného školství, aby bylo možné překonat historické předsudky vůči některým jazykovým skupinám a obecně rozšířenou neznalost regionálních či menšinových jazyků v České republice.

33. Výbor odborníků znovu zdůrazňuje, že způsob, jakým jsou regionální nebo menšinové jazyky propagovány, odráží míru znalostí o nich a jejich ocenění, stejně jako o skupinách, které je používají, v rámci většinové populace. Zvyšování povědomí většinové populace o těchto jazycích má proto zásadní význam pro jejich přijetí a toleranci a vyžaduje neustálé úsilí ve vzdělávání a v médiích (viz odstavec 77 níže). V rámci běžného vzdělávání je nezbytné, aby učební plány, příprava učitelů a výukové materiály poskytovaly základní, avšak konkrétní informace o regionálních nebo menšinových jazycích, zejména tím, že je budou jednotlivě zmiňovat, uvádět území, kde se tradičně používají, a základní informace o historii, kultuře a přínosech skupiny, která je používá. Výbor odborníků proto vybízí orgány, aby v úzké spolupráci se zástupci uživatelů regionálních nebo menšinových jazyků zajistily, že učební plány, vzdělávání učitelů a výukové materiály v rámci běžného vzdělávání poskytují konkrétní základní informace o regionálních nebo menšinových jazycích.³¹ Na základě příkladu Strategie pro integraci Romů výbor odborníků dále vyzývá orgány, aby do vzdělávání učitelů zahrnuly zvyšování povědomí o regionálních nebo menšinových jazycích v souladu s článkem 7.3.

34. Podle úřadů je výuka dějepisu a kultury týkající se národnostních menšin a jejich jazyků zakotvena v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Průřezové téma „Multikulturní výchova“ zahrnuje vzdělávací obsah související s aspekty, jako jsou etnická příslušnost, rasismus a netolerance. V současné době probíhá revize tohoto programu a otázka národnostních menšin a jejich jazyků v něm zůstane zachována. Dějiny a kultura, které odráží polština, se vyučují na základních a středních školách s výukou v polštině. Na ostatních školách nacházejících se v oblastech, kde se tradičně používá polština, se těmito tématy zabývá pouze nepravidelně v rámci mimoškolních aktivit. Neexistují žádné konkrétní informace o tom, zda se po vstupu revidované verze v platnost budou vyučovat také dějiny a kultury, které odráží němčina a slovenština.

35. Výbor odborníků zdůrazňuje, že zatímco článek 7.3 vyžaduje poskytování obecných informací o každém regionálním nebo menšinovém jazyce ve vzdělávání v celé zemi (viz výše), článek 8.1.g se konkrétně zabývá vzděláváním poskytovaným v oblastech, kde se regionální nebo menšinové jazyky tradičně používají. V těchto oblastech by měly být všem žákům poskytovány podrobné informace o historii a kultuře související s příslušným regionálním nebo menšinovým jazykem. Obsah výuky a jeho prezentace ve vzdělávacích materiálech by měly být připravovány v úzké spolupráci s uživateli regionálních nebo menšinových jazyků, *mimo jiné* s cílem zajistit, aby byly historické citlivé otázky prezentovány vzájemně přijatelným způsobem. Výbor odborníků proto vybízí orgány, aby v úzké spolupráci se zástupci uživatelů regionálních nebo menšinových jazyků zajistily, že učební plány, vzdělávání učitelů a výukové materiály v rámci běžného vzdělávání poskytují informace o historii a kultuře související s příslušným regionálním nebo menšinovým jazykem. Výbor odborníků upozorňuje orgány na zásady a navrhovaná opatření obsažená v doporučení Výboru ministrů CM/Rec(2020)2 o začlenění dějin Romů a/nebo kočovníků

²⁹ Badatelska ucebnice dejepisu pro 9. rocnik, nakladatelstvi Fraus (Výzkumná učebnice dějepisu pro 9-ročník, nakladatelství Fraus).

³⁰ Rámcové požadavky na studijní programy vedoucí k získání odborné kvalifikace pro regulovaná povolání pedagogických pracovníků.

³¹ Viz také páté stanovisko Poradního výboru k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, ACFC/OP/V(2021)3, body 127, 129.

ve školních učebních plánech a výukových materiálech.³² Rovněž vyzývá orgány, aby zvážily možnost připojení se k Observatoři pro výuku dějepisu Rady Evropy.³³

36. Vzdělávání učitelů pro výuku polského jazyka (článek 8.1.h) i nadále zajišťuje Pedagogické centrum pro polské národní školy. Polský svaz učitelů organizuje další vzdělávání učitelů. Základní vzdělávání učitelů němčiny se uskutečňuje na několika univerzitách. Není však jasné, zda stávající nabídka vysokoškolského studia v němčině představuje dostatečný základ pro základní vzdělávání těch učitelů, kteří budou vyučovat různé předměty v němčině. Pokud jde o další vzdělávání učitelů němčiny, orgány zvažují zařazení tohoto úkolu do činnosti stávajícího Národního pedagogického ústavu České republiky.

37. Pokud jde o sledování účinnosti vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích, Výbor odborníků znovu zdůrazňuje, že provádění čl. 8 odst. 1 písm. i) vyžaduje dozorový orgán, který vyhodnocuje a analyzuje přijatá opatření a dosažený pokrok v oblasti vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích s cílem identifikovat účinné metody a oblasti, kde je zapotřebí dalšího úsilí. Tyto orgány by měly vypracovávat pravidelné zprávy o svých zjištěních, které by měly obsahovat *mimo jiné* informace o rozsahu a dostupnosti vzdělávání, vývoji jazykových znalostí, nabídce učitelů a poskytování výukových materiálů. Zprávy by měly být pravidelné, aby umožnily posouzení vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích v průběhu času, a tím umožnily přizpůsobit metody a opatření na základě získaných zkušeností. Zveřejňování zpráv by zajistilo transparentnost systému a vytvořilo by příležitosti pro zástupce uživatelů regionálních nebo menšinových jazyků a občanské společnosti, aby se na základě přijatých opatření a dosaženého pokroku zapojili do veřejné diskuse o rozvoji vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích. Tyto monitorovací funkce mohou vykonávat stávající dozorové orgány a začlenit je do stávajících správních struktur.³⁴

38. Podle orgánů je Český školní inspektorát jediným oficiálním orgánem pro monitorování vzdělávání v České republice. Na svých webových stránkách zveřejňuje inspekční zprávy. Monitorování prováděné Českým školním inspektorátem se však konkrétně nezabývá výukou regionálních nebo menšinových jazyků. To platí i pro Vládní radu pro národnostní menšiny, jejíž výroční zprávy o situaci národnostních menšin se konkrétně nezabývají jazykovým vzděláváním. Během návštěvy na místě zástupci Pedagogického centra pro polské národní školy informovali Výbor odborníků, že jejich instituce neplní funkci dozorového orgánu v souladu s článkem 8.1.i. Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby určily stávající instituci nebo zřídily jeden či více (jazykově specifických) dozorových orgánů pověřených monitorováním kvality vzdělávání v němčině, polštině a slovenštině. Je vhodné zapojit do činnosti takového orgánu či orgánů zástupce uživatelů těchto jazyků, neboť mají hlubší vhled do relevantních zkušeností žáků a rodičů.

39. Mimo okresy Frýdek-Místek a Karviná se výuka v polštině ani výuka polštiny jako jazyka neuskutečňuje (článek 8.2). Podle názoru Výboru odborníků vyžaduje článek 8.2 proaktivní přístup orgánů, které by ve spolupráci se zástupci uživatelů polštiny měly identifikovat, kde by mohla být nabídnuta výuka v tomto jazyce nebo výuka polštiny jako jazyka. Pokud jde o němčinu, orgány uznávají, že se v současné době v celé České republice vyučuje pouze jako cizí jazyk, nikoli jako jazyk menšiny. Odborná komise poznamenává, že pouhé vyučování „cizího“ jazyka nestačí ke splnění článku 8.2. Učební plány, příprava učitelů a výukové materiály by měly žákům představovat němčinu nikoli jako „cizí“ jazyk, ale jako jazyk tradičně používaný v tomto státě. Toho by mohlo být dosaženo např. prostřednictvím literatury německy mluvících autorů a médií v České republice nebo organizováním aktivit s mládežnickým sdružením německé menšiny.³⁵

³² Doporučení [CM/Rec\(2020\)2](#) o zařazení dějin Romů a/nebo kočovníků do školních učebních plánů a výukových materiálů, přijaté dne 1. července 2020.

³³ Viz [Observatoř pro výuku dějepisu](#).

³⁴ Viz např. hodnocení Výboru odborníků týkající se provádění doporučení k okamžitým opatřením obsažených v osmé hodnotící zprávě Výboru odborníků o Švýcarsku, MIN-LANG(2023)21, odst. 14; sedmá hodnotící zpráva Výboru odborníků o Německu, MIN-LANG(2022)7, odst. 19.

³⁵ Viz např. třetí hodnotící zprávu Výboru odborníků o České republice, ECRML(2015)6, odst. 86; pátou hodnotící zprávu Výboru odborníků o Slovinsku, ECRML(2019)17, odst. 11; druhou hodnotící zprávu Výboru odborníků o Bosně a Hercegovině, ECRML(2016)3, odst. 64.

Používání regionálních nebo menšinových jazyků před soudními orgány nebo jimi

40. V souladu s § 2.14 trestního řádu vedou orgány pověřené trestním řízením toto řízení a sepisují svá rozhodnutí v češtině. Každý, kdo však prohlásí, že nehovoří česky, má právo používat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o kterém tvrdí, že jím hovoří. Toto právo je zaručeno všem osobám účastnícím se trestního řízení, včetně svědků nebo obětí. Podle orgánů není obviněný povinen prokazovat svou neschopnost hovořit česky a orgán vedoucí řízení není povinen prověřovat úroveň jeho znalosti češtiny. Prohlášení o jazykových znalostech lze učinit v jakékoli fázi řízení, a to i poté, co obviněný již prohlásil, že česky ovládá. Nový návrh trestního řádu stanoví, že obviněný bude mít právo podávat podání a jednat v daném menšinovém jazyce, pokud projeví přání tento jazyk používat, a to i v případě, že česky mluví.³⁶ Podle orgánů „bude navrhovaná právní úprava více v souladu se smyslem a účelem příslušných ustanovení Listiny...“.³⁷

41. Odborný výbor znovu zdůrazňuje, že článek 9.1.aii zaručuje obviněnému právo používat svůj regionální nebo menšinový jazyk. Jak je orgánům známo, toto právo nelze podmiňovat neschopností hovořit česky, a to i s ohledem na skutečnost, že uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků obvykle ovládají češtinu. Ve svém současném znění tedy trestní řád nezaručuje právo používat příslušný regionální nebo menšinový jazyk. Tuto skutečnost nenapravuje ani to, že výpovědi obžalovaného ohledně jeho jazykových znalostí nejsou ověřovány z hlediska jejich pravdivosti. Výbor odborníků zatím není schopen posoudit, zda by novelizovaný trestní řád byl v souladu s článkem 9.1.aii. Zároveň výbor odborníků oceňuje, že současné znění § 2.14 trestního řádu se vztahuje nejen na obviněného, ale na všechny osoby účastnící se trestního řízení. Tento aspekt přesahuje rozsah působnosti čl. 9 odst. 1 písm. a) bodu ii) a byl by relevantní podle čl. 9 odst. 1 písm. a) bodu i). Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby při novelizaci trestního řádu zachovaly tento širší rozsah působnosti a zvážily přijetí závazku podle čl. 9 odst. 1 písm. a) bodu i) pro všechny jazyky chráněné podle části III Charty.

42. Pokud jde o článek 9.1.aiii, § 89 odst. 2 trestního řádu stanoví, že „důkazem může být cokoli, co může přispět k objasnění věci...“. Jakýkoli *důkaz*, bez ohledu na jazyk, musí proto orgán pověřený vedením trestního řízení zohlednit při svém rozhodování. Zákon nevyžaduje přiložení překladu do češtiny jako podmínku přípustnosti dokumentů souvisejících s trestním řízením. V takovém případě orgán vedoucí řízení pověří překladatele, aby dokument přeložil do češtiny. Není však jasné, zda právní předpisy zaručují, že za přípustné budou považovány i písemné nebo ústní *žádosti*, jsou-li formulovány v regionálním nebo menšinovém jazyce. Stejně tak není jasné, zda využití tlumočnicků a překladů pro žádosti a důkazy znamená pro dotčenou osobu dodatečné náklady.

43. Pokud jde o článek 9.1.aiv, § 28 odst. 1 trestního řádu stanoví, že „vznikne-li potřeba přeložit obsah listiny, výpovědi nebo jiného procesního úkonu, nebo pokud obviněný uplatní právo uvedené v § 2 odst. 14, zajistí se překladatel.“ Pokud jde o „potřebu“ překladu dokumentů souvisejících s trestním řízením, Výbor odborníků konstatuje, že se nejedná o dostatečně jasný pojem v kontextu používání regionálních nebo menšinových jazyků.³⁸ V praxi by pojem „potřeba“ mohl být chápán čistě funkčně, tj. že obviněný potřebuje překlad z důvodu své neschopnosti číst v češtině. Uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků však obvykle ovládají češtinu a z funkčního hlediska překlad „nepotřebují“. Kromě toho s ohledem na své výše uvedené připomínky týkající se § 2.14 trestního řádu Výbor odborníků konstatuje, že § 28 odst. 1 nezajišťuje, aby na žádost uživatele regionálního nebo menšinového jazyka byly dokumenty související s trestním řízením vyhotoveny v tomto jazyce. Není rovněž jasné, zda by použití překladů pro dotčené osoby znamenalo dodatečné náklady.

³⁶ Návrh trestního řádu: Poslanecká sněmovna České republiky, č. 66 (viz také <https://justice.cz>).

³⁷ Pátá periodická zpráva České republiky, MIN-LANG(2023)PR5, s. 35.

³⁸ Viz čtvrtá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Českou republiku, CM(2019)73, odst. 12.

44. Úřady uvádějí, že právním základem pro provádění čl. 9 odst. 1 písm. bii je *mimo jiné* § 18 odst. 2 občanského soudního řádu,³⁹ podle něhož soud přidělí tlumočníka účastníkovi řízení, jehož mateřským jazykem je jiný jazyk než čeština, jakmile se v řízení projeví taková potřeba. Toto ustanovení se vykládá tak, že každý má právo na tlumočníka, bez ohledu na to, zda daná osoba hovoří také česky. Soud musí účastníka řízení informovat o právu používat svůj mateřský jazyk v souladu s § 118 odst. 4 občanského soudního řádu, jakmile soud v průběhu řízení zjistí (např. z obsahu spisu nebo z kontaktu s účastníkem), že mateřským jazykem účastníka je jiný jazyk než čeština. Účastník řízení může rovněž předkládat soudu podání ve svém mateřském jazyce (článek 9.1.biii).

45. Pokud jde o zjevnou „potřebu“ tlumočníka (§ 18 odst. 2 občanského soudního řádu), Odborný výbor odkazuje na své výše uvedené připomínky týkající se právní nejednoznačnosti tohoto pojmu (viz bod 43). Kromě toho vzhledem k relativně vzácnému používání regionálních nebo menšinových jazyků v občanském soudním řízení nelze předpokládat, že výklad § 18 odst. 2, na který se orgány odvolávají, je již dostatečně ustálený a převládající. V této situaci by „potřeba“ mohla být v praxi stále chápána čistě funkčně jako potřeba účastníka řízení mít k dispozici tlumočníka z důvodu neschopnosti hovořit česky. Není rovněž jasné, zda by náklady na tlumočníka hradil soud. Kromě toho by používání regionálního nebo menšinového jazyka v občanském soudním řízení, včetně předkládání dokumentů a důkazů (článek 9.1.biii), nemělo být omezeno na případy, kdy je tento jazyk mateřským jazykem účastníka řízení, což Listina nevyžaduje. Pro mnoho uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka tento jazyk ve skutečnosti není mateřským jazykem. Zohlednění pouze uživatelů mateřského jazyka by tedy znamenalo snížení počtu osob, na které se Listina vztahuje.⁴⁰

46. Pokud jde o článek 9.1.cii, ustanovení občanského soudního řádu se na řízení před správními soudy vztahují subsidiárně, v souladu se správním řádem (§ 64). V souladu s rozsudkem Nejvyššího správního soudu⁴¹ soud jmenuje tlumočníka, „pokud v řízení vystane konkrétní skutečnost, která naznačuje potřebu tlumočníka, a pokud se po přezkoumání soudem ukáže, že strana potřebuje tlumočníka k řádnému výkonu svých práv v soudním řízení“. Takovou konkrétní skutečností může být žádost strany o tlumočníka nebo skutečnost, že strana začne s soudem komunikovat v jiném jazyce než v češtině. Správní řád (§ 36 odst. 2) navíc stanoví, že náklady na zajištění tlumočníka nese stát. Pokud jde o „potřebu“ tlumočníka, výbor odborníků odkazuje na své výše uvedené připomínky týkající se právní nejednoznačnosti tohoto pojmu (viz body 43 a 45).

47. Pokud jde o článek 9.1.ciii, orgány uvádějí, že správní soudy dospěly k závěru, že lze předložit dokument v jiném jazyce než v češtině. Není vždy nutné mít k dispozici překlad takového dokumentu, pokud soud a účastníci řízení rozumějí jeho obsahu a není o něm žádný spor.⁴² Není však jasné, zda je možnost předložit dokument v jiném jazyce než v češtině omezena na případy, kdy je tento jazyk mateřským jazykem účastníka řízení (viz odstavec 45).

48. Úřady uznávají, že judikatura občanských a správních soudů není jednotná v otázce, zda překlad dokumentů (čl. 9.1.d ve spojení s čl. 9.1.biii a ciii) má provést soud, nebo účastník řízení. Některá rozhodnutí vylučují překlad ze strany soudu a tuto povinnost ponechávají na stranách.⁴³ Jiná rozhodnutí považují za odpovědný soud,⁴⁴ považují překlad ze strany soudu za nepovinnou službu,⁴⁵ nebo tuto otázku ponechávají otevřenou.⁴⁶ Orgány dále poznamenávají, že toto

³⁹ Relevantní je rovněž čl. 25 odst. 2 písm. b) České listiny základních práv a svobod, podle něhož mají občané patřící k národnostní menšině právo používat svůj jazyk v úřední komunikaci, a čl. 37 odst. 3 a 37 odst. 4 téže listiny (rovnost stran, právo na tlumočníka).

⁴⁰ Viz pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Srbsko, MIN-LANG(2023)3, bod 12.

⁴¹ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. ledna 2014, č. j. 5 Azs 25/2013-28.

⁴² Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2016, č. j. 5 Azs 160/2016-26, a rozsudek ze dne 14. března 2019, č. j. 5 Azs 29/2018-29.

⁴³ Viz rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2018, spis č. 20 Cdo 2302/2017, nebo rozsudek ze dne 4. června 2019, spis č. 20 Cdo 549/2019.

⁴⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. března 2016, spis č. 23 Cdo 1656/2015, nebo rozsudek ze dne 8. prosince 2020, spis č. 32 Cdo 1408/2019.

⁴⁵ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2019, spis č. 30 Cdo 2595/2018.

⁴⁶ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2016, č. j. 5 Azs 160/2016-26, nebo rozsudek ze dne 14. března 2019, č. j. 5 Azs 29/2018-2.

„nejistota ... se odráží také v zacházení s náklady na překlad“,⁴⁷ jelikož nejvyšší soudy se k této otázce dosud nevyjádřily. Podle výkladu Ministerstva spravedlnosti jsou náklady na překlad hrazeny státem s ohledem na správní řád (§ 16 odst. 4) a daňový zákon (76 odst. 4). Orgány nicméně poukazují na to, že by bylo možné zvážit novelizaci občanského soudního řádu s cílem tyto záležitosti vyjasnit a zajistit jednoznačný výklad.

49. Výbor odborníků souhlasí s orgány, že Občanský soudní řád by měl být novelizován s cílem vyjasnit záležitosti, na které se vztahuje čl. 9 odst. 1 písm. d), a zajistit jednoznačný výklad. Kromě toho se výbor odborníků v souladu s doporučeními z předchozích monitorovacích cyklů domnívá, že je třeba revidovat i další právní předpisy relevantní pro plnění závazků České republiky podle článku 9.1, včetně trestního řádu a občanského soudního řádu. Pokud jde o slovenštinu, tento jazyk lze v praxi používat před soudními orgány díky jeho blízkosti k češtině. Nicméně s ohledem na čl. 9 odst. 1 písm. a) by mělo být v zákoně vyjasněno, že uživatel slovenštiny může požádat, aby byly dokumenty související s soudním řízením vyhotoveny v tomto jazyce.

50. Nejsou k dispozici žádné údaje o tom, jak často byly regionální nebo menšinové jazyky používány před soudními orgány a jimi samotnými během sledovaného období. Za účelem zajištění provádění by orgány měly provádět osvětové aktivity, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků byli informováni o možnosti používat svůj jazyk, ústně i písemně, před soudními orgány, a aby byli povzbuzováni k využívání této možnosti. Například soudní personál by měl tyto osoby aktivně povzbuzovat k používání regionálního nebo menšinového jazyka u soudů, a to prostřednictvím dvojazyčných nebo vícejazyčných oznámení a nápisů v soudních budovách a informací ve veřejných oznámeních či soudních formulářích. Současně by soudní orgány měly přijmout praktická opatření, která jim umožní používat regionální nebo menšinové jazyky.⁴⁸

51. Podle orgánů neexistuje v českém právu žádné omezení pro vyhotovování právních dokumentů v menšinovém jazyce (článek 9.2.a). O uplatňování výše uvedeného ustanovení v praxi se však nevedou žádné záznamy. Výbor odborníků vyzývá orgány, aby ve spolupráci s notáři a právními odborníky přijaly opatření k informování uživatelů regionálních nebo menšinových jazyků o možnosti vyhotovovat právní dokumenty (např. soukromé smlouvy) v těchto jazycích.⁴⁹

Používání regionálních nebo menšinových jazyků správními orgány a poskytovateli veřejných služeb

52. V správním členění v České republice nedošlo k žádným změnám, které by představovaly překážku pro podporu menšinových jazyků (článek 7.1.b).

53. Postup výkonných orgánů, orgánů jednotek místní samosprávy a dalších orgánů, jakož i právnických a fyzických osob při výkonu pravomocí v oblasti veřejné správy upravuje správní řád. § 16 odst. 4 stanoví, že „občan ..., který je příslušníkem národnostní menšiny tradičně usazené [...] na území České republiky, má právo používat jazyk této národnostní menšiny v podáních a při ústních jednáních. Pokud příslušný správní orgán nemá úředníky hovořící jazykem národnostní menšiny, zajistí si občan služby tlumočnicka zapsaného na seznamu tlumočnicků. Náklady na tlumočení a náklady na překlad v takovém případě nese správní orgán.“ Stejné ustanovení lze nalézt v daňovém zákoně (§ 76 odst. 4) ve vztahu k daňovým správcům.

54. Kromě toho Správní řád (§ 16 odst. 1) výslovně stanoví právo používat slovenštinu ústně i písemně při styku s výše uvedenými veřejnými institucemi. Zákon o daňové správě a poplatcích (§ 3 odst. 1) rovněž umožňuje ústní i písemné používání slovenštiny před daňovým správcem. Zdá se, že v těchto případech není osoba povinna zajistit tlumočení.

55. Výbor odborníků se domnívá, že výše uvedené právní předpisy by mohly poskytnout dobrý základ pro plnění příslušných závazků (články 10.1.a, 10.2.b), pokud by byla odstraněna povinnost občana zajistit si služby tlumočnicka a tato povinnost

⁴⁷ Pátá periodická zpráva České republiky, MIN-LANG(2023)PR5, s. 75.

⁴⁸ Viz třetí hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2015)6, odst. 141.

⁴⁹ Viz pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Srbsko, MIN-LANG(2023)3, odst. 35.

byla uložena orgánům. Důvodem je, že některé aspekty praktického uplatňování požadavku, aby si občan zajistil služby tlumočnicka, by způsobovaly potíže. Výbor odborníků konstatuje, že osoby, které podávají ústní či písemná podání orgánům, budou v mnoha případech v kontaktu s jedním či několika specializovanými úředníky a může se snadno stát, že dotyčný úředník neovládá příslušný regionální či menšinový jazyk. V takové situaci je nepravděpodobné, že by uživatel takového jazyka vynaložil úsilí na to, aby si sám zajistil služby tlumočnicka, i kdyby úřad hradil související náklady, a smířil se s možnou ztrátou času při vyřizování své žádosti. Tento aspekt tak může odrazovat od používání regionálních nebo menšinových jazyků při komunikaci s úřady. Zároveň výše uvedená ustanovení nedefinují, jakým způsobem mají být služby tlumočnicka „zajištěny“. Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby vhodnými prostředky (např. oběžníky) zajistily, že orgány budou tento požadavek uplatňovat tak, aby se aktivita uživatele regionálního nebo menšinového jazyka omezila na minimum a zajištění tlumočení bylo organizováno orgánem, aniž by to žadateli způsobilo znevýhodnění. Výbor odborníků rovněž konstatuje, že požadavek, aby uživatel regionálního nebo menšinového jazyka patřil k národní menšině, je pro účely používání tohoto jazyka zbytečný. V této souvislosti je třeba poznamenat, že v některých oblastech práva týkajícího se osobních jmen (viz odst. 64) byla zrušena povinnost prokazovat příslušnost k národní menšině.

56. Na základě informací získaných během návštěvy na místě a od orgánů byly při kontaktech s místními orgány používány pouze polština a slovenština. Poskytnuté informace týkající se němčiny se vztahují pouze na právní předpisy. Výbor odborníků se domnívá, že orgány by měly rovněž přijmout opatření k usnadnění provádění čl. 10 odst. 1 písm. a iv (státní orgány) týkajícího se němčiny, polštiny a slovenštiny a čl. 10 odst. 2 písm. b (regionální a místní orgány) týkajícího se němčiny. Požadovaná opatření se týkají zejména řízení lidských zdrojů (identifikace stávajících zaměstnanců schopných komunikovat v regionálním nebo menšinovém jazyce, jazykové školení, nábor jazykově kvalifikovaných zaměstnanců, využívání jazykového softwaru), zajištění překladatelských a tlumočnických služeb a finanční podpory. Orgány by dále měly provádět osvětové aktivity, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků byli informováni o možnosti používat svůj jazyk, ústně i písemně, ve vztazích s orgány, a aby byli povzbuzováni k využívání této možnosti.

57. V současné době se připravuje novela zákona o matričních knihách, která by umožnila uzavřít manželství nebo registrované partnerství v jazyce národní menšiny. K využití této možnosti by *mimo jiné* bylo nutné, aby daná národní menšina v příslušné oblasti dosáhla 10% prahu a aby úředník provádějící sňatek a matriční úředník hovořili jazykem této národní menšiny. Výbor odborníků opět konstatuje, že 10% hranici dosahuje pouze jedna národnostní menšina a že plánovaná právní úprava by proto ostatním národnostním menšinám přiznávala pouze zdánlivá práva. Podmínka, že úředníci musí hovořit regionálním nebo menšinovým jazykem, se rovněž jeví jako restriktivnější než postup stanovený ve správním řádu. Výbor odborníků vyzývá orgány, aby návrh novely přepracovaly a sladily jej s postupem platným pro používání regionálních nebo menšinových jazyků při styku se správními orgány.

58. Česká právní úprava nestanoví jazyk, který má být používán na zasedáních regionálních orgánů (čl. 10 odst. 2 písm. e)) a místních orgánů (čl. 10 odst. 2 písm. f)),⁵⁰ což umožňuje používání regionálních nebo menšinových jazyků. Pokud jde o provádění, orgány neposkytly informace o používání polštiny a slovenštiny na těchto zasedáních. Zástupci mluvčích obou jazyků neměli o žádné takové praxi povědomí. Výbor odborníků vyzývá orgány, aby upozornily příslušné regionální a místní orgány na tyto závazky a povzbudily je k jejich plnění.

59. Obec může dobrovolně používat názvy míst v regionálním nebo menšinovém jazyce bez ohledu na místní podíl osob patřících k příslušné národnostní menšině či jiné podmínky. Pokud jde o povinné používání nebo přijímání názvů míst (článek 10.2.g), zákon o obcích (§ 29 odst. 2) stanoví, kdy musí být název obce, jejích částí, ulic a dalších veřejných prostranství a označení budov státních a místních orgánů uvedeny také v jazyce národnostní menšiny. Tato povinnost vzniká, pokud alespoň 10 % občanů obce v posledních dvou sčítáních lidu uvedlo svou příslušnost k příslušné etnické skupině (např. polské) nebo k této etnické skupině a k druhé (např. polské a české) a pokud zástupci této menšiny požádali o označení prostřednictvím místního výboru pro národnostní menšiny, který musí tuto žádost podpořit

⁵⁰ Viz např. první periodická zpráva, MIN-LANG/PR(2008)4, s. 19.

žádost usnesením podpořit. O označení může rovněž požádat sdružení zastupující národnostní menšinu, které v dané obci působí nejméně pět let. Úřady potvrdily, že zastupitelstvo obce může rozhodnout o zrušení označení v regionálním nebo menšinovém jazyce, pokud podíl příslušníků dané národnostní menšiny v obci klesne podle sčítání lidu pod 10 %.

60. V několika obcích byly označeny polské názvy míst. Tyto názvy se používají také na nápisech na železničních stanicích a zastávkách, včetně hlasových hlášení v polštině. Během návštěvy na místě však zástupci polsky mluvících obyvatel vyjádřili nespokojenost s tím, že rozsah značení v jejich jazyce, který určuje každá obec na základě doporučení svého výboru pro národní menšiny, se mezi jednotlivými obcemi značně liší. Kromě toho kritizovali skutečnost, že uplatňování článku 10.2.g stále závisí na 10% prahu, což brání zavedení názvů míst v polštině na dalších místech a vyvolává nejistotu ohledně toho, zda bude značení zachováno, pokud místní podíl polské menšiny klesne pod 10 %.

61. Stejně jako v předchozích monitorovacích cyklech Výbor odborníků konstatuje, že pokud podíl osob patřících k národní menšině v obci klesne podle posledního sčítání lidu pod 10 %, existuje riziko, že obce zpochybní označení v regionálním nebo menšinovém jazyce (viz obecněji odstavec 15). Navíc ne všechny dotčené obce zřídily místní Výbor pro národní menšiny, jehož prostřednictvím by bylo možné žádost podat. Navíc je několik obcí velmi malých a nemají místní sdružení menšiny, takže by mělo být umožněno, aby žádost podalo zastřešující sdružení menšiny. S ohledem na tyto praktické překážky odkazuje Výbor odborníků na své předchozí hodnotící zprávy, v nichž byly orgány vybízeny k používání nebo přijímání názvů míst v regionálních nebo menšinových jazycích „tam, kde existuje poptávka, bez ohledu na prahové hodnoty“.⁵¹

62. Právní předpisy umožňují používání regionálních nebo menšinových jazyků při styku s poskytovateli veřejných služeb.⁵² Výbor odborníků však neobdržel informace o tom, v jaké míře se slovenština používá při podávání žádostí poskytovateli veřejných služeb (článek 10.3.c).

63. Jak bylo uvedeno výše, regionální nebo menšinové jazyky lze používat ústně i písemně při styku s úřady, což může vyžadovat překlad nebo tlumočení (článek 10.4.a). V této souvislosti Výbor odborníků odkazuje na své výše uvedené připomínky (viz odstavec 55).

64. Pokud jde o příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích (článek 10.5), zákon o matričních knihách (§ 26 odst. 3) stanoví, že na žádost občana patřícího k národní menšině se jméno a příjmení v jazyce národní menšiny zapisí do matričních záznamů v písmu, které je pro účely systému veřejné správy přepsáno do latinky. Dále je zaručeno právo žen používat svá příjmení bez rozlišování gramatického rodu. Od roku 2022 mohou ženy požádat o zápis svého příjmení v nerozlišované podobě, přičemž byla zrušena povinnost prokazovat příslušnost k národní menšině. Novela zákona o matričních knihách si rovněž klade za cíl umožnit změnu rodného příjmení do menšinového jazyka.

65. V praxi systém veřejné správy umožňuje používání diakritických znamének v regionálních nebo menšinových jazycích.

Používání regionálních nebo menšinových jazyků v médiích

66. Ve veřejnoprávních sdělovacích prostředcích (článek 11.1.iii) je v České televizi vysílán týdenní pořad v polštině (8–10 minut). Slovenština se používá v seriálech, filmech a dokumentárních pořadech ze Slovenské republiky ve veřejnoprávní televizi a v omezené míře také v pořadu „Objektiv“. Pokud jde o slovenštinu a němčinu, orgány dále poukazují na příležitostné používání obou jazyků v televizních pořadech „Babylon“ a „Sousedé“ (viz odst. 76).

⁵¹ Hodnocení Výboru odborníků týkající se provádění doporučení k okamžitým opatřením obsažených ve čtvrté hodnotící zprávě Výboru odborníků o České republice, MIN-LANG(2020)7, odst. 23. Viz také třetí hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2015)6, odst. 33; druhá hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, ECRML(2013)2, body 30, 42; páté stanovisko Poradního výboru k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, ACFC/OP/V(2021)3, body 119–124.

⁵² Viz např. Druhá periodická zpráva, MIN-LANG/PR(2011)4, s. 37.

67. Český rozhlas vysílá pořady v němčině (také nazývaný „Sousedé“, jednou týdně, 12–15 minut), v polštině („Wydarzenia“, pět dní v týdnu, 26 minut) a ve slovenštině („Stretnutie“, třikrát týdně, 15–55 minut).

68. Během návštěvy na místě zástupci slovensky mluvících obyvatel kritizovali, že neexistuje televizní pořad ve slovenštině a že vysílací doba rozhlasového pořadu „Stretnutie“ je příliš krátká. Poukázali také na to, že Česká televize a Český rozhlas nepovažují pořady v regionálních nebo menšinových jazycích za důležitou záležitost, a konstatovali nedostatek slovensky mluvících novinářů. Zástupci uživatelů polštiny projevili zájem o prodloužení vysílacího času televizního pořadu v jejich jazyce. Zástupci uživatelů němčiny uvedli, že požádali o zahájení vysílání televizního pořadu v němčině a o prodloužení vysílacího času rozhlasového pořadu „Sousedé“.

69. Odborný výbor znovu zdůrazňuje, že televizní vysílání v regionálním nebo menšinovém jazyce má pro podporu daného jazyka zvláštní význam. Nejenže poskytuje informace v regionálním nebo menšinovém jazyce, ale také zvyšuje míru kontaktu s tímto jazykem, a to nad rámec jeho používání v rodině a/nebo ve škole. To podporuje učení se tomuto jazyku, jeho používání i rozvoj. Televizní vysílání v regionálním nebo menšinovém jazyce rovněž zvyšuje prestiž a funkčnost jazyka, což může povzbudit lidi k jeho předávání nebo učení se mu. Dosažení těchto cílů vyžaduje přiměřenou délku vysílání, pravidelnost a dostupnost programu, k čemuž může přispět internet. Aby bylo možné oslovit jazykovou skupinu jako celek, měly by pořady pokrývat obsah z různých žánrů, jako jsou místní a celostátní zprávy, zábava a kultura, a oslovovat různé generace, včetně dětí a mládeže, s cílem podpořit předávání jazyka.⁵³

70. V této souvislosti Výbor odborníků konstatuje, že délka vysílání veřejnoprávní televize v polštině je velmi omezená. Navíc vysílání seriálů, filmů a dokumentárních pořadů ve slovenštině ze zahraničí a omezené používání tohoto jazyka v pořadu „Objektiv“ nezajišťují tomuto jazyku předvídatelnou přítomnost ve veřejnoprávní televizi. Pokud jde o slovenštinu a němčinu, Výbor odborníků dále konstatuje, že televizní pořady „Babylon“ a „Sousedé“ nejsou pořady v těchto jazycích, jak to vyžaduje čl. 11 odst. 1 písm. a bod iii. Jejich účelem je spíše zvyšovat povědomí o různých národnostních menšinách. V tomto smyslu jsou oba pořady relevantní podle článku 7.3 (viz odstavce 76–77 níže). Pro účely článku 11.1.iii se orgánům doporučuje přijmout odpovídající opatření, aby Česká televize vyhradila němčině a slovenštině vysílací časy pro televizní pořady vysílané v pravidelných intervalech a v dostatečné délce.⁵⁴ Dále by měla být přijata opatření k prodloužení délky televizního pořadu v polštině.

71. Pokud jde o veřejnoprávní rozhlas, Výbor odborníků považuje délku vysílání pořadů „Stretnutie“ (slovenský) a „Sousedé“ (německý) za příliš krátkou na to, aby měla dopad na podporu těchto jazyků a podněcovala jejich používání. Orgány se vyzývají, aby přijaly odpovídající opatření, aby Český rozhlas prodloužil délku obou pořadů a vysílal je pravidelněji.

72. Pokud jde o vysílání pořadů v soukromých médiích, může „Program na podporu šíření a přijímání informací v jazycích národnostních menšin“ Ministerstva kultury podporovat produkci rozhlasových a televizních pořadů v jazycích menšin na základě předložených projektů. Internetové rádio „Hallo Radio Hultschin“, které je z větší části financováno Německem, vysílá hudbu v němčině a češtině. Dále je na soukromém „Rádiu Prostor“ vysílán rozhlasový pořad ve slovenštině, avšak pouze v nepravidelných intervalech. Neexistuje žádný soukromý rozhlasový pořad v polštině (článek 11.1.bii). Soukromé televizní pořady v němčině a polštině neexistují (článek 11.1.cii).

73. Výbor odborníků zdůrazňuje význam soukromého rozhlasu a televize pro zajištění rozmanitosti obsahu a posluchačské základny vysílání v regionálních nebo menšinových jazycích v kombinaci s veřejnoprávním vysíláním. V České republice se to jeví o to zásadnější, že tyto jazyky mají v současné době ve veřejnoprávních sdělovacích prostředcích slabé zastoupení. V této souvislosti by orgány

⁵³ Viz např. Hodnocení Výboru odborníků týkající se provádění doporučení k okamžitým opatřením obsažených v páté hodnotící zprávě Výboru odborníků o Arménii, MIN-LANG(2021)17, odst. 16.

⁵⁴ Viz např. Hodnocení Výboru odborníků týkající se provádění doporučení k okamžitým opatřením obsažených v šesté hodnotící zprávě Výboru odborníků o Chorvatsku, MIN-LANG(2022)3, odst. 19.

jsou vyzvány, aby podporovaly a/nebo usnadňovaly pravidelné vysílání rozhlasových a televizních programů v němčině, polštině a slovenštině (články 11.1.bii, cii). „Program na podporu šíření a přijímání informací v jazycích národnostních menšin“ však dosud nevedl ke splnění těchto závazků. V tomto světle Výbor odborníků vyzývá orgány, aby zaujaly proaktivní přístup a prozkoumaly další způsoby podpory soukromého regionálního nebo menšinového jazykového vysílání, například prostřednictvím dodatečných finančních pobídek nebo licenčních požadavků. Celkovým cílem by mělo být dosažení celkové kombinované (veřejné/soukromé) délky vysílání v němčině, polštině a slovenštině, která může účinně přispět k podpoře každého z těchto jazyků.⁵⁵

74. Moravská chorvatština se nepoužívá ve specializovaných televizních ani rozhlasových pořadech (článek 7.1.d). Výbor odborníků se domnívá, že vysílací média mohou významně přispět i k podpoře moravské chorvatštiny, jelikož její uživatelé jsou rozptýleni a prostřednictvím těchto médií by bylo možné je lépe oslovit (viz také článek 7.1.e). Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby ve spolupráci se zástupci uživatelů usnadnily používání moravské chorvatštiny ve vysílacích médiích.

75. V rámci „Radiožurnálu“ a Českého rozhlasu Region se třikrát týdně vysílá pořad v romštině (celkem 55 minut). Televizní pořad v tomto jazyce neexistuje. Vzhledem k tomu, že rozhlasová a televizní média by mohla podporovat používání romštiny i ve veřejném životě, jak doporučil Výbor ministrů,⁵⁶ Výbor odborníků vítá dostupnost výše zmíněného rozhlasového pořadu. Dále vyzývá orgány, aby usnadnily vhodné používání romštiny v televizi.

76. Ve čtvrtém monitorovacím cyklu Výbor ministrů doporučil českým orgánům, aby **„pokračovaly v úsilí o podporu povědomí a tolerance vůči všem regionálním nebo menšinovým jazykům a kulturám, které představují nedílnou součást kulturního dědictví České republiky ... v médiích“** (článek 7.3).⁵⁷ Na České televizi přináší týdenní televizní pořad „Babylon“ (25–30 minut) a měsíční pořad „Sousedé“ (cca 30 minut) reportáže o různých národnostních menšinách a jsou rovněž volně dostupné na webových stránkách České televize. V období 2020–2022 obdržela Regionální televize CZ finanční prostředky na pokračování dokumentárního cyklu „Žijí mezi námi“ (portréty osobností z německé, polské, romské a slovenské menšiny vysílané převážně v češtině a částečně ve slovenštině).

77. Jak již bylo zmíněno výše v části věnované vzdělávání (viz odst. 33), zvyšování povědomí většinové populace o regionálních či menšinových jazycích má zásadní význam pro získání společenské podpory pro jejich propagaci. To vyžaduje neustálé úsilí i ze strany médií oslovujících většinovou populaci. Výbor odborníků proto považuje výše uvedené pořady za užitečné a vyzývá orgány, aby podpořily jejich pokračování.

78. Podle orgánů je výroba a distribuce zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v jazycích národnostních menšin podporována mimo jiné prostřednictvím „Programu na podporu šíření a přijímání informací v jazycích národnostních menšin“.

79. Výbor odborníků konstatuje, že článek 11.1.d se netýká rozhlasových a televizních pořadů, neboť by jinak byl nadbytečný ve vztahu k článkům 11.1.iii, 11.1.bii a 11.1.cii. Týká se spíše jiných zvukových a audiovizuálních děl, jako jsou nová média (např. podcasty, sociální sítě).⁵⁸ Orgány nebyly schopny uvést příklady takových audiovizuálních děl v němčině, polštině a slovenštině.

80. Je třeba zdůraznit, že význam článku 11.1.d v posledních letech vzrostl, jelikož mnoho lidí, zejména dětí a mladých lidí, dává přednost novým médiím před televizí a rozhlasem. Tato generace má klíčový význam pro zachování či oživení regionálních nebo menšinových jazyků. Výbor odborníků proto vybízí orgány, aby ve spolupráci se zástupci uživatelů němčiny, polštiny a slovenštiny (včetně mládeže) vypracovaly politiku pro tvorbu a šíření zvukových a audiovizuálních děl v těchto jazycích, se zvláštním důrazem na nová a sociální média. V této souvislosti odkazuje na tematickou práci provedenou Řídícím výborem Rady Evropy pro boj proti

⁵⁵ Viz např. čtvrtá hodnotící zpráva Výboru odborníků o Srbsku, CM(2018)144, odst. 28.

⁵⁶ Viz CM/RecChL(2019)3, č. 3.

⁵⁷ CM/RecChL(2019)3, č. 1.

⁵⁸ Viz pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Srbsko, MIN-LANG(2023)3, odst. 56.

Diskriminace, rozmanitost a inkluze (CDADI) týkající se podpory regionálních nebo menšinových jazyků v nových a sociálních médiích.⁵⁹

81. Úřady finančně podporují noviny v polštině, avšak dosud ne noviny ve smyslu Charty v němčině a slovenštině (článek 11.1.ei). V souladu s ustáleným výkladem Výboru odborníků se „noviny“ vydávají denně nebo alespoň jednou týdně za účelem skutečného šíření zpráv.⁶⁰ Tento výklad se jeví o to relevantnější v době, kdy online média aktualizují své zprávy každých několik hodin. Během návštěvy na místě zástupci slovensky mluvících obyvatel požádali o širší využití svého jazyka v tištěných médiích. Zástupci uživatelů němčiny mají navíc zájem o to, aby byl časopis „Landesecho“ opět vydáván jako noviny, tak jako tomu bylo v minulosti. Výbor odborníků vybízí orgány, aby se poradily se zástupci uživatelů němčiny a slovenštiny ohledně vytvoření denních nebo týdenních novin v těchto jazycích, a to i v online podobě.

82. V České republice lze přijímat rozhlasové a televizní vysílání v němčině, polštině a slovenštině ze sousedních států (článek 11.2). Odborný výbor zdůrazňuje význam televizního a rozhlasového vysílání v regionálních nebo menšinových jazycích ze zahraničí, které – vedle domácí veřejnoprávní a soukromé nabídky – představuje třetí pilíř v poskytování vysílání v těchto jazycích.

Používání regionálních nebo menšinových jazyků v kulturních aktivitách a zařízeních

83. V oblasti kultury se podpora uživatelů moravské chorvatštiny soustředila na Den chorvatské kultury a Muzeum moravských Chorvatů (článek 7.1.d). Pokud jde o romštinu, orgány financovaly festivaly a hudební akce, jakož i vydávání časopisů, včetně těch pro děti a mládež, a knih. Výbor odborníků vítá počet vydavatelských aktivit v romštině, které významně přispívají k rozvoji jazyka, který se tradičně používá hlavně ústně.

84. Státní finanční prostředky byly poskytnuty na řadu kulturních aktivit v polštině, které oslovovaly různé generace, a to mimo jiné v oblasti hudby, filmu, vydávání literatury a divadla. Úřady rovněž podporovaly kulturní akce a vydavatelskou činnost německé menšiny. Používání slovenštiny bylo financováno například v oblasti vydávání literatury, divadla a výstav. Výbor odborníků oceňuje podporu poskytnutou kulturním aktivitám v němčině, polštině a slovenštině, jakož i kvalitu těchto aktivit. Státní podpora kulturních aktivit a zařízení v němčině a do jisté míry i ve slovenštině by však mohla být diverzifikována (např. kino, filmová produkce, mediální centra, kulturní centra, muzea, divadlo).

85. Obecně platí, že kulturní aktivity v regionálních nebo menšinových jazycích jsou organizovány na základě ročních projektů, což snižuje jejich udržitelnost,⁶¹ a jsou často schvalovány až v pozdní fázi roku, což brání realizaci aktivit v daném roce. To má za následek omezení rozsahu plnění tohoto závazku. Zejména omezená personální kapacita sdružení (viz odst. 9) omezuje počet a rozsah organizovaných kulturních aktivit. Kromě toho tento systém financování obvykle nevede k zřizování kulturních zařízení, která pravidelně používají regionální nebo menšinové jazyky, což je rovněž stanoveno v čl. 12 odst. 1 písm. f) a g) a čl. 12 odst. 2 (viz body 86–90 níže). Tyto aktivity jsou navíc obvykle zaměřeny pouze na osoby patřící k národnostním menšinám. Kulturní zařízení, která nemají žádnou vazbu na menšinu, nejsou nijak zvlášť povzbuzována k pořádání aktivit v těchto jazycích a ani většinová populace není konkrétně oslovována. V pohraničních oblastech však mnoho příslušníků většinové populace i obyvatel sousední země hovoří daným regionálním nebo menšinovým jazykem a kulturní aktivity v tomto jazyce by je mohly přilákat. Výbor odborníků se proto domnívá, že orgány by měly přijmout opatření, která povedou k začlenění regionálních nebo menšinových jazyků také do běžných aktivit hlavních kulturních institucí (např. kin, mediálních center, kulturních center, muzeí). Takové začlenění by mohlo mít pozitivní dopad na množství, udržitelnost, ekonomickou základnu a dosah kulturních aktivit v regionálních nebo menšinových jazycích a podpořit mezikulturní porozumění (viz článek 7.1.e). Kromě toho se České republice doporučuje, aby přijala závazek uvedený v článku 12.1.e a tím podporovala opatření zajišťující, že

⁵⁹ Řídící výbor pro boj proti diskriminaci, rozmanitost a inkluzi (CDADI).

⁶⁰ Viz pátá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Srbsko, MIN-LANG(2023)3, bod 59; třetí hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Polsko, MIN-LANG(2021)15, bod 54; druhá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Slovenskou republiku, ECRML(2009)8, bod 136; druhou hodnotící zprávu Výboru odborníků pro Arménii, ECRML(2009)6, bod 186.

⁶¹ Viz čtvrtá hodnotící zpráva Výboru odborníků pro Českou republiku, CM(2019)73, bod 12.

orgány odpovědné za organizaci nebo podporu kulturních aktivit v regionálních nebo menšinových jazycích (včetně sdružení národních menšin) mají k dispozici potřebný personál.

86. Jak bylo uvedeno výše, kulturní aktivity v regionálních nebo menšinových jazycích organizují sdružení zastupující příslušné národnostní menšiny. Zástupci uživatelů těchto jazyků se tedy přímo podílejí na plánování těchto aktivit, jak to vyžaduje čl. 12 odst. 1 písm. f). Orgány by však měly rovněž podporovat přímou účast „na poskytování [kulturních] zařízení“ využívajících tyto jazyky. Výbor odborníků v této souvislosti odkazuje na své připomínky týkající se začlenění regionálních nebo menšinových jazyků do činností hlavních kulturních institucí (viz bod 85 výše).

87. Úřady podporují navazování kulturních vztahů mezi různými jazykovými skupinami (čl. 7 odst. 1 písm. e)) prostřednictvím zasedání Vládní rady pro národnostní menšiny a výborů pro národnostní menšiny v příslušných regionech, které rovněž organizují akce (např. Den národnostních menšin). Státní podpora je poskytována také na pořádání multikulturních akcí (např. Festival národnostních menšin v Orlové). V Praze poskytuje Dům národnostních menšin sdružením národnostních menšin kancelářské prostory a prostory pro pořádání akcí, což jim umožňuje prezentovat svou kulturu.

88. Krajská knihovna v Karviné a několik městských knihoven shromažďují a prezentují kulturní díla vytvořená v polštině (článek 12.1.g). Kromě toho orgány uvádějí, že tři muzea uspořádala výstavy o kulturních aspektech německé menšiny, není však jasné, zda tyto instituce pravidelně shromažďují a prezentují či vydávají díla vytvořená v němčině.

89. Kulturní akce v polštině se konaly i mimo oblast, kde se polština tradičně používá, například v Brně a Ostravě (článek 12.2). Úřady nemají žádné relevantní informace týkající se slovenštiny. Pokud jde o němčinu, úřady odkazují pouze na knihy v tomto jazyce dostupné v knihovnách po celé zemi a na aktivity organizované v Praze. Němčina se však tradičně používá v Praze.

90. Úřady uvádějí, že při podpoře kulturních aktivit v regionálních nebo menšinových jazycích neberou v úvahu územní aspekty. Jelikož se však tento závazek vztahuje i na oblasti mimo území, kde působí sdružení zastupující uživatele regionálních nebo menšinových jazyků, nelze očekávat, že budou žádosti o projekty podávány přirozeně a pravidelně. Výbor odborníků proto považuje za nezbytné navrhnout a zavést strukturovaný přístup k podpoře a/nebo zajištění vhodných kulturních aktivit a zařízení v němčině, polštině a slovenštině i na územích jiných než těch, kde se tyto jazyky tradičně používají.

91. Pokud jde o článek 12.3, Ministerstvo zahraničních věcí prostřednictvím svých velvyslanectví a sítě Českých center organizuje představení představující regionální nebo menšinové jazyky a jejich kultury (např. hudební a folklórní soubory, divadelní skupiny, lidové umění a řemesla) nebo poskytuje těmto akcím finanční či logistickou podporu. Ministerstvo kultury každoročně nabízí speciální program „Podpora zahraničních kontaktů v oblasti amatérské umělecké činnosti“. V praxi orgány podporují účast a prezentaci polsky mluvících kulturních skupin na zahraničních festivalech a soutěžích, *mimo jiné* s cílem zvýšit povědomí v zahraničí o polštině jako regionálním nebo menšinovém jazyce. Ohledně němčiny a slovenštiny nebyly uvedeny žádné příklady.

92. Výbor odborníků vítá existenci specializovaného grantového programu na podporu zahraničních kontaktů v oblasti amatérské umělecké činnosti, který představuje užitečný nástroj podporující provádění čl. 12 odst. 3. Rovněž vyjadřuje vděčnost za poskytnuté praktické informace týkající se polštiny. Současné aktivity jsou však organizovány převážně v rámci kulturní politiky zaměřené na Polsko. Jelikož účelem článku 12.3 je zohlednit regionální nebo menšinové jazyky a kultury, které odrážejí, v zahraniční kulturní politice obecně, Výbor odborníků vyzývá orgány, aby v rámci tohoto závazku zahrnuly do svých opatření týkajících se polštiny i další státy.⁶²

93. Obecně Výbor odborníků konstatuje, že článek 12.3 se týká klíčových kompetencí státu (zahraniční politika) a vyžaduje opatření ze strany orgánů („[s]mluvní strany se zavazují přijmout vhodná opatření“). V důsledku toho nelze jeho provádění zcela delegovat na sdružení, která by případně podávala žádosti na základě výše uvedeného dotačního programu. Spíše doplňují

⁶² Viz Čtvrtá hodnotící zpráva Výboru odborníků o České republice, CM(2019)73, s. 20.

opatření ze strany orgánů, aby byl navržen strukturovaný přístup k začlenění němčiny, polštiny a slovenštiny a jejich kultur do zahraniční kulturní politiky.

Používání regionálních nebo menšinových jazyků v hospodářském a společenském životě

94. Poskytování informací o právech spotřebitelů v regionálních nebo menšinových jazycích nevyžaduje konkrétní právní základ, ale v minulosti se opíralo o praxi Ministerstva průmyslu a obchodu.⁶³ Během sledovaného období však ministerstvo tyto informace v polštině a slovenštině nepřístupnilo (článek 13.2.e).

Používání regionálních nebo menšinových jazyků v rámci přeshraničních výměn

95. Podle zástupců uživatelů jsou opatření na podporu moravské chorvatštiny v rámci přeshraničních výměn organizována jimi samotnými, aniž by k tomu docházelo z iniciativy orgánů (čl. 7 odst. 1 písm. i). Pokud jde o romštinu, orgány uvádějí, že se Slovenskou republikou jsou organizovány přeshraniční výměny týkající se Romů. Není však jasné, zda byla v rámci těchto výměn romština podporována.

96. Česká republika uzavřela s Německem, Polskem a Slovenskou republikou dohody o spolupráci v některých oblastech, na které se vztahuje článek 14.a (např. kultura, vzdělávání). Není však jasné, jak byly tyto dohody v průběhu sledovaného období uplatňovány za účelem podpory kontaktů mezi uživateli těchto jazyků v České republice a v zahraničí. Dále chybí informace o dohodách a praxi v dalších oblastech spadajících pod tento závazek, například v oblasti médií.

97. Výbor odborníků konstatuje, že spolupráce se státy, v nichž je němčina, polština a slovenština jazykem většinovým, regionálním nebo menšinovým, může podporovat a doplňovat vnitrostátní opatření na podporu těchto jazyků. Vyzývá proto orgány, aby prozkoumaly, v jakých oblastech spadajících pod článek 14.a (kultura, vzdělávání, média, odborné vzdělávání, celoživotní vzdělávání) by bylo možné systematicky využívat stávající dohody s jinými státy k podpoře plnění příslušných závazků Charty týkajících se těchto jazyků a kde je ještě třeba uzavřít nové dohody.

98. Pedagogické centrum pro polské národní školy se účastnilo projektů INTERREG VA zaměřených na podporu polštiny a pokrývajících oblasti hospodářského života, kultury a vzdělávání, včetně odborné přípravy učitelů (článek 14.b). Program přeshraniční spolupráce Interreg Slovensko–Česká republika 2021–2027 podporuje projekty v oblasti vzdělávání, není však jasné, jaké aktivity na podporu slovenštiny byly organizovány. Nebyly uvedeny žádné příklady přeshraniční spolupráce mezi regionálními nebo místními orgány za účelem propagace němčiny.

99. Odborný výbor konstatuje, že spolupráce mezi regionálními nebo místními orgány v České republice a v zahraničí může podpořit propagační opatření přijatá vnitrostátními orgány v souladu s článkem 14 písm. a). Skutečnost, že mnoho uživatelů regionálních nebo menšinových jazyků žije v pohraničních oblastech, usnadňuje realizaci tohoto záměru. Výbor odborníků proto vyzývá orgány, aby ve spolupráci se sdruženími místních a regionálních orgánů povzbuzovaly a podporovaly regiony, okresy a obce nacházející se v oblasti, na kterou se vztahuje část III, k navazování partnerských vztahů s podobnými orgány v zahraničí.

1.2 Situace jednotlivých regionálních nebo menšinových jazyků v České republice

Moravská chorvatština – jazyk podle části II

100. Situaci moravské chorvatštiny určují důsledky nuceného vysídlení chorvatského obyvatelstva z obcí Dobré Pole, Jevišovka a Nový Přerov, o kterém bylo rozhodnuto v roce 1948, a jeho rozptýlení do míst převážně na severní Moravě.⁶⁴ Pokud jde o podporu moravské chorvatštiny ve veřejném životě, orgány podporují pořádání každoročního Dne chorvatské kultury a financují probíhající rekonstrukci Muzea moravských Chorvatů v Jevišovce, kde je k vidění dvojjazyčná výstava věnovaná moravským Chorvatům. Na výstavě se podílí Etnografický ústav Historického muzea (součást Moravského muzea) s historickými

⁶³ Viz např. Druhá periodická zpráva, MIN-LANG/PR(2011)4, s. 37.

⁶⁴ Viz pátá periodická zpráva Česka, MIN-LANG(2023)PR5, s. 101.

fonografických záznamů. Moravská chorvatština se nepoužívá ve specializovaných televizních ani rozhlasových pořadech. Moravská chorvatština se navíc nepoužívá ani nevyučuje v běžném předškolním, základním ani středním vzdělávání. Úřady nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku moravské chorvatštiny, a to ani pro dospělé. Nicméně (standardní) chorvatský jazyk a literaturu lze studovat na Univerzitě v Brně. V rámci slovanských studií lze chorvatštinu studovat také na univerzitách v Pardubicích a Praze. Opatření na podporu moravské chorvatštiny v rámci přeshraničních výměn organizují zástupci uživatelů, aniž by k tomu docházelo z iniciativy orgánů veřejné správy. Jak již bylo oznámeno ve třetím monitorovacím cyklu, orgány veřejné správy plánují zahrnout výslovný odkaz na moravskou chorvatštinu do ratifikačního dokumentu.

Němčina – část II a část III

101. Němčina se v současné době vyučuje především jako předmět (cizí jazyk), přičemž některé školy nabízejí i rozšířenou výuku. Tento jazyk lze studovat na několika univerzitách. V médiích neexistuje žádný televizní program v němčině. Český rozhlas (všechna regionální studia) vysílá kulturní a společenský magazín v němčině s názvem „Sousedé“ (každý pátek v 19:45, 12–15 minut). Internetové rádio „Hallo Radio Hultschin“, které je z větší části financováno z Německa a spolupracuje s nezávislými novináři, vysílá převážně hudbu v němčině a češtině, přičemž ostatní obsah je omezený. Televizní programy z Německa a Rakouska lze přijímat v pohraničních oblastech Česka a jsou součástí nabídky hlavních českých poskytovatelů mediálních služeb (zejména ARD, ZDF, RTL, ORF). Úřady podporovaly národní i místní kulturní akce německé menšiny (např. „Každoroční dny česko-německé kultury – Hudba a kultura spojují“, „Velké kulturní setkání německé menšiny 2018“). V němčině vychází několik časopisů či zpravodajů (např. „Landesecho“, „Troppauer Nachrichten“, „Teschner Nachrichten“, „Mitteilungsblatt Reichenberg“). Česká republika uzavřela s Německem dohody *mimo jiné* o spolupráci v oblasti vzdělávání (např. vysokoškolské vzdělávání, odborné vzdělávání), kultury a výměnných pobytů mládeže, není však jasné, jak byly tyto dohody v posuzovaném období uplatňovány. Podle uživatelů němčiny se některé osoby patřící k německé menšině kvůli vyhnání sudetských Němců a omezením v bývalém Československu týkajícím se používání němčiny mohou při používání tohoto jazyka na veřejnosti stále cítit zastrašovány. Navíc má němčina jako regionální nebo menšinový jazyk na veřejnosti omezenou viditelnost. V roce 2020 podalo zastřešující sdružení německé menšiny žádost o umístění topografických označení v němčině v obcích (včetně místní železniční stanice), kde menšina dosáhla 10% prahu (Horská Kvilda/Innergefild a Měděnec/Kupferberg).⁶⁵ K realizaci dosud nedošlo.

102. V roce 2023 se Česko rozhodlo rozšířit ochranu němčiny podle Charty uplatněním části III. Podle úřadů bylo toto rozhodnutí „také symbolickým gestem a projevem otevřenosti vůči německé národní menšině“ na pozadí „naší společné historie a stále přítomného kulturního dědictví německy mluvící menšiny v českém prostředí“.⁶⁶

Polština – jazyk podle části II a části III

103. Polština je chráněna Chartou v okresech Frýdek-Místek a Karviná (Moravskoslezský kraj). Používá se jako vyučovací jazyk v předškolním a základním vzdělávání i ve středním vzdělávání (Polské gymnázium im. Juliusze Słowackého, Český Těšín/Czeski Cieszyn). Podle Pedagogického centra pro polské národní školy je však používání polštiny v odborném a učňovském vzdělávání omezeno na jednu obchodní akademii (Obchodní akademie/Akademia Handlowa), která poskytuje spíše rozšířenou výuku polštiny než dvojjazyčné vzdělávání. Studium polštiny je nabízeno na univerzitách v Brně, Praze, Olomouci, Ostravě a Pardubicích. Mimo rámec běžné školní a vysokoškolské sítě úřady nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy polštiny, a to ani pro dospělé. To se týká i kurzů polštiny v rámci celoživotního vzdělávání mimo oblast dalšího vzdělávání učitelů. Dějiny a kultura, které se odrážejí v polštině, se vyučují na základních a středních školách s výukou v polštině. Na ostatních školách v oblastech, kde se polština používá, se těmto tématům věnuje pouze nepravidelně v rámci mimoškolních aktivit. Vzdělávání učitelů pro výuku polského jazyka zajišťuje Pedagogické centrum pro polské národní školy v Českém Těšíně/Czeski Cieszyn. Sdružení učitelů polštiny organizuje další vzdělávání učitelů ve spolupráci s ministerstvy školství České republiky a Polska. Mimo okresy Frýdek-Místek a Karviná se výuka v polštině ani výuka o Polsku neuskutečňuje.

⁶⁵ Žádost se týkala také obce Kryštofovy Hamry/Christophhammer a její železniční stanice.

⁶⁶ Pátá periodická zpráva Česka, MIN-LANG(2023)PR5, s. 65, 85.

104. Polština nebyla v posuzovaném období používána před soudními orgány. Ačkoli se tento jazyk používal při kontaktech s místními orgány, u státních orgánů tomu tak nebylo. Státní orgány neposkytují informace o právech spotřebitelů v polštině. Polština se navíc nepoužívá ani na zasedáních krajských orgánů, ani místních orgánů. V několika obcích byly označeny názvy míst v polštině. Tyto názvy se používají také na nápisech na železničních stanicích a zastávkách, včetně ústních hlášení v polštině. Používání názvů míst v polštině však není v jednotlivých obcích jednotné a je omezeno 10% prahem.

105. Ve veřejnoprávním vysílání nabízí Česká televize týdenní pořad „Wiadoomości w języku polskim“ (8–10 minut), který je k dispozici i online. Český rozhlas má pro polskou menšinu pořad s názvem „Wydarzenia“, vysíláný od pondělí do pátku v 19:00 po dobu 26 minut. Nabízí zprávy a příspěvky o událostech týkajících se organizací a osob patřících k polské menšině a hraje hudbu v polštině. Neexistuje však ani soukromý rozhlasový, ani soukromý televizní program v polštině. Odborná komise neobdržela žádné příklady audiovizuálních děl v polštině. Úřady finančně podporují noviny „Głos – Hlas“, které dvakrát týdně vydává Kongres Poláků v České republice. V České republice lze přijímat rozhlasové a televizní vysílání z Polska.

106. Kulturní aktivity a zařízení využívající polštinu byly podporovány v různých oblastech a oslovovaly různé generace, včetně hudby, filmu, kina, kulturních center, literatury a divadla (např. polská scéna Divadla v Těšíně/Czeski Cieszyn). Úřady rovněž podporovaly vydávání měsíčníku „Zwrot – Návrat“, který vydává Polský kulturní a vzdělávací svaz v České republice. Během návštěvy na místě však zástupci polsky mluvících obyvatel kritizovali, že navzdory jejich dlouhodobé žádosti regionální muzeum v Českém Těšíně (Muzeum Těšínska) nepoužívá vysvětlující texty v místních menšinových jazycích. Zástupci uživatelů polštiny, jako je Kongres Poláků a Sdružení polské mládeže v České republice, se přímo podílejí na zajišťování kulturních zařízení a plánování kulturních aktivit. Krajská knihovna v Karvině a několik městských knihoven pořídily nové knihy v polštině, mimo jiné pro děti a matky malých dětí. Kulturní akce v polštině se konají i mimo oblast, kde se polština tradičně používá (např. Polská kultura Brno, Polské dny v Ostravě). Úřady podporují účast a prezentaci polsky mluvících kulturních skupin na zahraničních festivalech a soutěžích, *mimo jiné* s cílem zvýšit povědomí v zahraničí o polštině jako regionálním či menšinovém jazyce.

107. Sdružení učitelů polštiny organizuje další vzdělávání učitelů ve spolupráci s ministerstvy školství České republiky a Polska. Slezské muzeum navíc spolupracuje s několika kulturními institucemi v Polsku. V období 2017–2022 se Pedagogické centrum pro polské národní školy v Českém Těšíně/Czeski Cieszyn zapojilo do tří projektů organizovaných v rámci programu INTERREG VA Česká republika–Polsko. Cílem těchto projektů bylo zvýšit jazykové kompetence žáků na přeshraničním trhu práce a vzájemné porozumění české a polské kultuře, propojení českých a polských škol, organizování stáží pro učitele a propagace tradic pohraničního regionu.

Romština – část II

108. Úřady financovaly vydávání časopisů v romštině romskými sdruženími, a to „Romano hangos“ (vychází 17 až 20krát ročně), „Kereka“ (pro děti a mládež, vychází šest až osmkrát ročně), „Romano“ (desetkrát ročně) a také almanach „Romano džaniben“ (vychází dvakrát ročně a vydává jej sdružení pracovníků a studentů romistiky na Univerzitě v Praze). Dále byla poskytnuta podpora na vydávání literatury v romštině, což významně přispívá k rozvoji tohoto jazyka, na překlady romských autorů do češtiny a na pořádání romských festivalů a hudebních akcí. Nakladatelství „Kher“ se zabývá vydáváním literatury v romštině, podporou autorů (včetně mladých lidí) a prováděním výzkumu. Na „Radiožurnálu“ a na Českém rozhlasu Region se třikrát týdně vysílá pořad v romštině („O Roma vakeren“) (celkem 55 minut). Se Slovenskou republikou se organizují přeshraniční výměny týkající se Romů, není však jasné, zda podporují romštinu.

109. Romština se v současné době v běžném školním vzdělávání nepoužívá ani nevyučuje jako samostatný předmět. Je třeba, aby orgány společně se zástupci uživatelů prozkoumaly, jak by bylo možné překonat strukturální překážky bránící zavedení výuky romštiny. Romštinu lze studovat na univerzitách v Praze (romistika), Brně, Ostravě (Základy romistiky) a Pardubicích (předměty:

Romský jazyk; Konverzace a čtení v romštině; Romština pro antropology). Mimo univerzitní prostředí orgány nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku romštiny, a to ani pro dospělé.

110. Strategie pro rovnost, začlenění a participaci Romů (Strategie pro integraci Romů) na období 2021–2030 obsahuje kapitolu s názvem „Zachování a rozvoj romského jazyka“, která odkazuje na doporučení formulovaná v předchozím monitorovacím cyklu Charty a zdůrazňuje význam zachování romštiny. Zabývá se rovněž otázkou neopodstatněných omezení používání romštiny. Kromě toho budou revidované rámcové požadavky v oblasti přípravy učitelů obsahovat povinnost pro vysoké školy, aby v rámci akreditace studijních programů v oblasti pedagogiky prokázaly, jak plní Strategii pro integraci Romů, například zařazením témat souvisejících s romskou kulturou a historií do přípravy učitelů.

Slovak – část II a část III

111. Blízkost slovenštiny k češtině je často uváděna jako důvod, proč nejsou přijímána opatření na podporu tohoto jazyka, což brání uplatňování Charty. Ačkoli se slovenština nepoužívá v předškolním ani základním vzdělávání, zástupci uživatelů mají velký zájem o zavedení svého jazyka do běžného předškolního vzdělávání. Slovenštinu lze studovat na univerzitách v Brně, Ostravě a Praze. Neexistují žádná státem podporovaná zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku slovenštiny, a to ani pro dospělé.

112. Právní předpisy týkající se regionálních nebo menšinových jazyků se v některých oblastech (např. u správních orgánů) výslovně odvolávají na slovenštinu, což představuje zvláštní uznání její hodnoty. Přesto však chybí informace o skutečném používání slovenštiny při styku s národními orgány, zastupitelstvy regionálních a místních samospráv a poskytovateli veřejných služeb. Kromě toho úřady nepřeložily informace o právech spotřebitelů do slovenštiny.

113. Ve veřejnoprávní televizi neexistuje žádný pořad ve slovenštině. Používání tohoto jazyka ve veřejnoprávní televizi se omezuje na seriály, filmy a dokumentární pořady a na části pořadu „Objektiv“ (cestopisný magazín, jehož moderátor hovoří slovenštinou). Český rozhlas vysílá ve slovenštině pořad „Stretnutie“, který se věnuje zpravodajství i kulturním a společenským tématům. Vysílá se dvakrát týdně, v pondělí a ve středu, po dobu 15 minut ve všech regionech a jednou týdně, v neděli, po dobu 55 minut na celostátní stanici Radiožurnál. Na soukromé stanici „Radio Prostor“ se v nepravidelných intervalech vysílá pořad „Slovenská mozaika“ (v délce jedenácti minut). Odborná komise neobdržela žádné příklady audiovizuálních děl ve slovenštině. Úřady finančně nepodporují žádný týdeník ani deník ve slovenštině. Pořady ze Slovenské republiky (např. RTVS 1, RTVS 2, RTVS 24, TA3, Markíza, JOJ) jsou součástí nabídky hlavních českých poskytovatelů služeb, kteří umožňují jejich příjem na celém území České republiky.

114. Díky státní podpoře se slovenština používá například v oblasti divadla, literatury (např. literární soutěže pro žáky ve slovenštině), nakladatelství (včetně literatury pro děti) a výstav. Do těchto aktivit byli zapojeni zástupci uživatelů slovenštiny. Nejsou k dispozici žádné informace o začlenění slovenštiny a slovenské kultury do zahraniční kulturní politiky České republiky.

115. Spolupráce se Slovenskou republikou existuje v oblastech kultury, vzdělávání a výměnných pobytů mládeže. Kromě toho je možnost vyplňování dokumentů ve slovenštině upravena v dohodě se Slovenskou republikou. Není však jasné, jaké aktivity uživatelů slovenštiny v obou zemích byly v hodnoceném období organizovány a zda existují dohody a praxe v jiných oblastech (např. v médiích). Program přeshraniční spolupráce Interreg Slovensko–Česká republika 2021–2027 podporuje projekty v oblasti vzdělávání, není však jasné, jaké aktivity na podporu slovenštiny byly organizovány.

Kapitola 2 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků a doporučení

2.1. Moravská chorvatština

2.1.1 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory moravské chorvatštiny

Symbole používané k označení změn v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem: ↗ zlepšení ↘ zhoršení = beze změny

Odborný výbor považuje tento závazek* za:					
Článek	Závazky České republiky týkající se moravské chorvatštiny ⁶⁷	splněný	částečně splněný	formálně splněno	nesplněno bez závěru
Část II Charty (Závazky, které musí stát uplatňovat vůči všem regionálním nebo menšinovým jazykům na svém území)					
Článek 7 – Cíle a zásady					
7.1.a	uznání moravské chorvatštiny jako projevu kulturního bohatství	=			
7.1.b	zajištění toho, aby stávající či nové správní členění nepředstavovalo překážku pro podporu moravské chorvatštiny	=			
7.1.c	rozhodné kroky k podpoře moravské chorvatštiny		=		
7.1.d	usnadnění a/nebo podpora používání moravské chorvatštiny v ústním i písemném projevu ve veřejném životě (ve vzdělávání, u soudních a správních orgánů a ve veřejných službách, v médiích, při kulturních aktivitách a v kulturních zařízeních, v hospodářském a společenském životě, při přeshraničních výměnách) i v soukromém životě		↗		
7.1.e	• udržování a rozvoj vazeb v oblastech, na které se vztahuje tato Charta, mezi skupinami v rámci státu, které používají moravskou chorvatštinu • navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami		↗		
7.1.f	zajištění forem a prostředků pro výuku a studium moravské chorvatštiny ve všech příslušných fázích				↗
7.1.g	zajištění podmínek umožňujících (i dospělým) osobám, které moravskou chorvatštinou nemluví, se ji naučit				↗
7.1.h	podpora studia a výzkumu moravské chorvatštiny na univerzitách nebo v rovnocenných institucích	=			
7.1.i	podpora nadnárodních výměn v oblastech, na které se vztahuje tato Charta, ve prospěch moravské chorvatštiny				↗
7.2	odstranění jakéhokoli neopodstatněného rozlišování, vyloučení, omezení nebo upřednostňování v souvislosti s používáním moravské chorvatštiny	=			
7.3	• podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi • podporovat zařazení úcty, porozumění a tolerance vůči moravské chorvatštině mezi cíle vzdělávání a odborné přípravy • podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby zařadily respekt, porozumění a toleranci vůči moravské chorvatštině mezi své cíle		↗		
7.4	• zohlednit potřeby a přání vyjádřené skupinou, která používá moravskou chorvatštinu • zřídit orgán, jehož úkolem bude poskytovat orgánům poradenství ve všech záležitostech týkajících se moravské chorvatštiny		↗		

* Výbor odborníků Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků hodnotí plnění závazků smluvních stran vyplývajících z Charty následovně:

Splněno: Politiky, právní předpisy a praxe jsou v souladu s Chartou.

Částečně splněno: Politiky a právní předpisy jsou zcela nebo částečně v souladu s Chartou, avšak závazek je v praxi naplňován pouze částečně.

Formálně splněno: Politiky a právní předpisy jsou v souladu s Chartou, avšak v praxi nedochází k jejich provádění.

Nesplněno: V rámci politik, právních předpisů ani v praxi nebyla přijata žádná opatření k naplnění tohoto závazku.

Žádný závěr: Výbor odborníků není schopen učinit závěr o splnění tohoto závazku, jelikož orgány neposkytly žádné nebo nedostatečné informace.

⁶⁷ Z důvodu lepší srozumitelnosti jsou ustanovení Charty zde uvedena ve zkrácené a zjednodušené podobě. Úplné znění každého ustanovení je k dispozici na webových stránkách Úřadu pro smlouvy: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (smlouva č. 148).

Změny v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem

116. Orgány podporují používání moravské chorvatštiny především v oblasti kultury. Vzhledem k její absenci v jiných oblastech veřejného života je článek 7.1.d splněn pouze částečně. Ačkoli orgány podporují navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami, nepřijímají konkrétní opatření k udržení a rozvoji vazeb mezi uživateli moravské chorvatštiny v oblastech, na které se Charta vztahuje. Článek 7.1.e je proto splněn pouze částečně. Moravská chorvatština se nepoužívá ani nevyučuje v běžném předškolním, základním ani středním vzdělávání; článek 7.1.f není splněn. Úřady nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku moravské chorvatštiny, a to ani pro dospělé. Článek 7.1.g proto není splněn. Opatření na podporu moravské chorvatštiny v rámci přeshraničních výměn organizují zástupci uživatelů, aniž by orgány vyvíjely vlastní iniciativu; článek 7.1.i není splněn. Zatímco veřejnoprávní média zvyšují povědomí o národnostních menšinách a regionálních či menšinových jazycích, běžné vzdělávání o těchto jazycích stále poskytuje jen málo informací. S ohledem na související *další doporučení* (c.) formulované v předchozím monitorovacím cyklu považuje Výbor odborníků článek 7.3 za částečně splněný. V současné době neexistuje žádný specializovaný orgán, který by orgánům poskytoval poradenství ohledně vypracování politiky pokrývající všechny otázky podpory moravské chorvatštiny, včetně provádění Charty. Stávající poradní orgány, zejména Vládní rada pro národnostní menšiny, plní tuto roli pouze v omezené míře. V důsledku toho je článek 7.4 částečně splněn.

2.1.2 Doporučení Výboru odborníků k zlepšení ochrany a podpory moravské chorvatštiny v České republice

Výbor odborníků doporučuje, aby české orgány splnily všechny závazky vyplývající z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, které nejsou považovány za „splněné“ (viz bod 2.1.1 výše), a aby i nadále plnily ty, které již splněny jsou. Přitom by orgány měly brát zvláštní ohled na níže uvedené doporučení. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkající se uplatňování Charty v České republice⁶⁸ zůstávají i nadále platná. Doporučení vydaná v rámci monitorovacího postupu Charty mají za cíl podpořit orgány v procesu provádění.

I. Doporučení k okamžitému jednání

- a. Prozkoumat a zavést způsoby výuky moravské chorvatštiny v rámci běžného školního vzdělávání. Vypracovat a realizovat strategii a akční plán pro uplatňování Charty ve vztahu k moravské chorvatštině ve spolupráci se zástupci uživatelů.**

II. Další doporučení

- c. Zajistit podmínky umožňující výuku moravské chorvatštiny pro osoby, které tímto jazykem nemluví, včetně dospělých.
- d. Podporovat nabídku rozhlasových a televizních pořadů v moravské chorvatštině, případně prostřednictvím platform sociálních médií nebo digitálních streamovacích služeb.
- e. Začlenit obsah týkající se moravské chorvatštiny a její kultury do učebních plánů, do přípravy učitelů a do vzdělávacích materiálů v rámci běžného školního systému a dále povzbuzovat hromadné sdělovací prostředky, aby zvyšovaly povědomí o tomto jazyce ve zpravodajství i v rámci přípravy novinářů.

⁶⁸ [CM/RecChL\(2009\)7](#); [CM/RecChL\(2013\)1](#); [CM/RecChL\(2015\)5](#); [CM/RecChL\(2019\)3](#); [CM/Del/Dec\(2020\)1384/10.3b](#).

2.2 Němčina

2.2.1 Plnění závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory němčiny

Symbody používané k označení změn v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem: ↗ zlepšení ↘ zhoršení = beze změny

Článek	Odborný výbor považuje tento závazek* za:				
	Závazky České republiky týkající se němčiny ⁶⁹	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno bez závěru
Část II Charty (Závazky, které musí stát uplatňovat vůči všem regionálním nebo menšinovým jazykům na svém území)					
Článek 7 – Cíle a zásady					
7.1.a	uznání němčiny jako projevu kulturního bohatství	=			
7.1.b	zajištění toho, aby stávající či nové správní členění nepředstavovalo překážku pro podporu němčiny	=			
7.1.c	rozhodné kroky na podporu němčiny		=		
7.1.d	usnadnění a/nebo podpora používání němčiny v ústní i písemné formě ve veřejném životě (ve vzdělávání, u soudních a správních orgánů a ve veřejných službách, v médiích, v kulturních aktivitách a zařízeních, v hospodářském a společenském životě, při přeshraničních výměnách) i v soukromém životě		=		
7.1.e	• udržování a rozvíjení kontaktů v oblastech, na které se vztahuje tato charta, mezi skupinami v rámci států, které používají němčinu • navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami		✓		
7.1.f	zajištění forem a prostředků pro výuku a studium němčiny ve všech příslušných fázích		=		
7.1.g	zajištění zařízení umožňujících (i dospělým) osobám, které němčinou nemluví, se ji naučit				✓
7.1.h	podpora studia a výzkumu v oblasti němčiny na univerzitách nebo v rovnocenných institucích	=			
7.1.i	podpora nadnárodních výměn v oblastech, na které se vztahuje tato charta, ve prospěch němčiny		✓		
7.2	odstranění jakéhokoli neopodstatněného rozlišování, vyloučení, omezení nebo upřednostňování v souvislosti s používáním němčiny	=			
7.3	• podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi • podporovat zařazení úcty, porozumění a tolerance vůči němčině mezi cíle vzdělávání a odborné přípravy • podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby zařadily respekt, porozumění a toleranci vůči němčině mezi své cíle		=		
7.4	• zohlednit potřeby a přání vyjádřené skupinou, která používá němčinu • zřídit orgán, jehož úkolem bude poskytovat orgánům poradenství ve všech záležitostech týkajících se němčiny		✓		

* Výbor odborníků Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků hodnotí plnění závazků smluvních států vyplývajících z Charty následovně:

Splněno: Politiky, právní předpisy a praxe jsou v souladu s Chartou.

Částečně splněno: Politiky a právní předpisy jsou zcela nebo částečně v souladu s Chartou, avšak závazek je v praxi naplňován pouze částečně.

Formálně splněno: Politiky a právní předpisy jsou v souladu s Chartou, avšak v praxi nedochází k jejich provádění.

Nesplněno: V rámci politik, právních předpisů a praxe nebyla přijata žádná opatření k naplnění závazku.

Žádný závěr: Výbor odborníků není schopen učinit závěr o splnění závazku, jelikož orgány neposkytly žádné nebo nedostatečné informace.

⁶⁹ Z důvodu lepší srozumitelnosti jsou ustanovení Charty zde uvedena ve zkrácené a zjednodušené podobě. Úplné znění každého ustanovení je k nahlédnutí na webových stránkách Úřadu pro smlouvy: [http://www.coe.int/en/web/conventions/\(smlouva č. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(smlouva%20č.%20148)).

Změny v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem

117. Ačkoli orgány podporují navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami, nepřijímají konkrétní opatření k udržení a rozvoji vazeb v oblastech, na které se Charta vztahuje, mezi uživateli němčiny žijícími v různých částech Česka; článek 7.1.e je proto splněn pouze částečně. Úřady nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku němčiny, a to ani pro dospělé; článek 7.1.g není splněn.⁷⁰ Česko spolupracuje s Německem v některých oblastech, na které se Charta vztahuje (např. kultura, vzdělávání). Chybí však příklady aktivit na podporu němčiny realizovaných během sledovaného období, a to i v dalších oblastech, na které se Charta vztahuje (např. média). Článek 7.1.i je proto částečně splněn. V současné době neexistuje specializovaný orgán, který by orgánům poskytoval poradenství při tvorbě politiky pokrývající všechny otázky podpory němčiny, včetně provádění Charty. Stávající poradní orgány, zejména Vládní rada pro národnostní menšiny, plní tuto roli pouze v omezené míře. Článek 7.4 je proto částečně splněn.

118. Česká republika dne 28. února 2024 oznámila Radě Evropy, že přijímá závazky vyplývající z části III Charty, pokud jde o němčinu. Výbor odborníků vyhodnotí plnění každého z těchto nových závazků ze strany České republiky ve své příští hodnotící zprávě v tabulkové formě.

2.2.2 Doporučení Výboru odborníků k zlepšení ochrany a podpory němčiny v České republice

Výbor odborníků doporučuje, aby české orgány splnily všechny závazky vyplývající z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, které nejsou považovány za „splněné“ (viz bod 2.2.1 výše), a aby i nadále plnily ty, které jsou splněny. Přitom by orgány měly zohlednit zejména níže uvedená doporučení. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkající se uplatňování Charty v České republice⁷¹ zůstávají i nadále v platnosti. Doporučení vydaná v rámci monitorovacího postupu Charty mají za cíl podpořit orgány v procesu implementace.

I. Doporučení k okamžitému jednání

- a. **Zajistit v dotčených okresech dvojazyčné vzdělávání v němčině od předškolního až po technické a odborné vzdělávání.⁷²**
- b. **Rozšířit používání němčiny v rozhlasových a televizních médiích.**

II. Další doporučení

- c. Začlenit obsah týkající se němčiny a německé kultury do učebních plánů, do přípravy učitelů a do vzdělávacích materiálů v rámci běžného vzdělávání a dále povzbuzovat hromadné sdělovací prostředky, aby zvyšovaly povědomí o němčině ve zpravodajství a při přípravě novinářů.
- d. Poskytnout podporu při zřizování zařízení, která umožní osobám, které němčinou nemluví, včetně dospělých, se ji naučit.
- e. Usnadnit a podporovat používání a viditelnost němčiny jako menšinového jazyka ve veřejném životě.
- f. Podporovat kulturní aktivity a zařízení využívající němčinu v různých oblastech.
- g. Vypracovat a realizovat strategii a akční plán pro uplatňování Charty, zejména nových závazků podle části III, ve vztahu k němčině, a to ve spolupráci se zástupci uživatelů.

⁷⁰ Informace poskytnuté orgány ve svých odpovědích na dotazník Výboru odborníků.

⁷¹ [CM/RecChL\(2009\)7](#); [CM/RecChL\(2013\)1](#); [CM/RecChL\(2015\)5](#); [CM/RecChL\(2019\)3](#); [CM/Del/Dec\(2020\)1384/10.3b](#).

⁷² Okresy Cheb, Karlovy Vary, Sokolov, Liberec, Ústí nad Labem, Český Krumlov, Opava a Svitavy.

Odborná komise posuzuje závazek*:					
Článek	Závazky České republiky týkající se Polska ⁷³	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno bez závěru
8.1.eiii	podporovat a/nebo umožnit poskytování vysokoškolského nebo jiného druhu vyššího vzdělávání v polštině nebo zřízení zařízení pro studium polštiny jako předmětu na vysoké škole nebo v rámci vyššího vzdělávání	=			
8.1.fiii	upřednostňovat a/nebo podporovat nabídku polštiny jako předmětu v rámci vzdělávání dospělých a celoživotního vzdělávání				=
8.1.g	zajistit výuku dějin a kultury, které se odrážejí v polštině		=		
8.1.h	zajišťovat základní a další vzdělávání učitelů vyučujících (v) polštině	=			
8.1.i	zřídit dozorcí orgán odpovědný za sledování pokroku dosaženého ve výuce polštiny a za vypracovávání veřejných pravidelných zpráv o svých zjištěních				✓
8.2	v oblastech, kde se polština tradičně nepoužívá, umožnit, podporovat nebo zajišťovat výuku v polštině nebo výuku polštiny na všech příslušných stupních vzdělávání				=
Článek 9 – Soudní orgány					
9.1.aii	zaručit obviněnému právo používat polštinu v trestním řízení, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů, aniž by tím dotčeným osobám vznikly dodatečné náklady				✓
9.1.iii	stanovit, že žádosti a důkazy, ať už písemné či ústní, nebudou v trestním řízení považovány za nepřipustné pouze z toho důvodu, že jsou formulovány v polštině, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů, aniž by to pro dotčené osoby znamenalo dodatečné náklady				✓
9.1.aiv	na žádost předkládat dokumenty související s trestním řízením v polštině, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů, aniž by tím dotčeným osobám vznikly dodatečné náklady				✓
9.1.bii	umožnit, aby v případě, že se účastník řízení musí osobně dostavit k soudu, mohl v občanském soudním řízení používat polštinu, aniž by mu tím vznikly dodatečné náklady, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů				✓
9.1.biii	umožnit předkládání dokumentů a důkazů v polštině v občanském soudním řízení, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů		=		
9.1.cii	umožnit, aby účastník řízení, který se musí osobně dostavit k soudu, mohl v řízeních týkajících se správních záležitostí používat polštinu, aniž by mu tím vznikly dodatečné náklady, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů				✓
9.1.ciii	umožnit předkládání dokumentů a důkazů v polštině v řízeních týkajících se správních záležitostí, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů		=		
9.1.d	v souvislosti s vedením občanskoprávních a/nebo správních řízení v polštině a s tím souvisejícím používáním dokumentů a důkazů v polštině zajistit, aby využívání tlumočnicků a překladů neznamenovalo pro dotčené osoby dodatečné náklady				✓
9.2.a	neodmítat platnost právních dokumentů pouze z toho důvodu, že jsou sepsány v polštině			✓	
Čl. 10 – Správní orgány a veřejné služby					
10.1.ai	zajistit, aby uživatelé polského jazyka mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v polštině na místních pobočkách vnitrostátních orgánů			✓	
10.2.b	možnost pro uživatele polštiny podávat ústní nebo písemné žádosti v polštině u regionálních nebo místních orgánů	↗			
10.2.e	používání polštiny regionálními orgány při jednáních v jejich zastupitelstvech			✓	
10.2.f	používání polštiny místními orgány při jednáních v jejich zastupitelstvech			✓	
10.2.g	používání nebo přijímání názvů míst v polštině, v případě potřeby ve spojení s názvem v úředním jazyce		=		
10.4.a	překlad nebo tlumočení	=			
10.5	umožnit používání nebo přijetí příjmení v polštině	=			
Článek 11 – Média					
11.1.iii	stanovit, aby veřejnoprávní vysílatelé nabízeli rozhlasové a televizní pořady v polštině	= 77	↗ 78		
11.1.bii	podporovat a/nebo usnadňovat pravidelné vysílání soukromých rozhlasových pořadů v polštině				✓
11.1.cii	podporovat a/nebo usnadňovat pravidelné vysílání soukromých televizních programů v polštině				✓
11.1.d	podporovat a/nebo usnadňovat produkci a distribuci zvukových a audiovizuálních děl v polštině				✓

⁷⁷ Pokud jde o rozhlas.

⁷⁸ Pokud jde o televizi.

Odborný výbor považuje tento závazek* za:					
Článek	Závazky České republiky týkající se polštiny ⁷³	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno bez závěru
11.1.ei	podporovat a/nebo usnadňovat vznik a/nebo provozování alespoň jednoho týdeníku nebo deníku v polštině	=			
11.2	• zaručit svobodu přímého příjmu rozhlasových a televizních vysílání ze sousedních zemí v polštině • nebude bránit retransmisi rozhlasových a televizních vysílání ze sousedních zemí v polštině • zajistí svobodu projevu a volný oběh informací v tištěném tisku v polštině	=			
Čl. 12 – Kulturní činnost a zařízení					
12.1.a	podporovat tvorbu, rozmnožování a šíření kulturních děl v polštině	=			
12.1.f	podporovat přímou účast zástupců uživatelů polského jazyka při zajišťování zařízení a plánování kulturních aktivit	=			
12.1.g	podporovat a/nebo usnadňovat vytvoření orgánu odpovědného za shromažďování, uchovávání kopií a prezentaci či vydávání děl vytvořených v polštině	=			
12.2	Na územích jiných než těch, kde se polština tradičně používá, umožnit, podporovat a/nebo zajišťovat kulturní aktivity a zařízení využívající polštinu	=			
12.3	v rámci zahraniční kulturní politiky zajistit prostor pro polštinu a kulturu, kterou odráží		↗		
Čl. 13 – Hospodářský a společenský život					
13.1.c	postavit se proti praktikám, jejichž cílem je odrazovat od používání polštiny v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými činnostmi	=			
13.2.e	zajistit, aby informace poskytované orgány veřejné správy týkající se práv spotřebitelů byly dostupné v polštině				↗
Čl. 14 – Přeshraniční výměny					
14.a	uplatňovat dvoustranné a mnohostranné dohody se státy, v nichž se polština používá ve stejné nebo podobné podobě, případně takové dohody uzavírat, s cílem podporovat kontakty mezi uživateli polštiny v dotčených státech v oblastech kultury, vzdělávání, informování, odborné přípravy a celoživotního vzdělávání	=			
14.b	v zájmu polštiny usnadňovat a/nebo podporovat přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území se polština používá ve stejné nebo podobné podobě	=			

* Výbor odborníků Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků hodnotí plnění závazků smluvních států vyplývajících z Charty následovně:

Splněno: Politiky, právní předpisy a praxe jsou v souladu s Chartou.

Částečně splněno: Politiky a právní předpisy jsou zcela nebo částečně v souladu s Chartou, avšak závazek je v praxi naplňován pouze částečně.

Formálně splněno: Politiky a právní předpisy jsou v souladu s Chartou, avšak v praxi nedochází k jejich provádění.

Nesplněno: V rámci politik, právních předpisů a praxe nebyla přijata žádná opatření k naplnění závazku.

Žádný závěr: Odborný výbor není schopen učinit závěr o splnění závazku, jelikož orgány neposkytly žádné nebo nedostatečné informace.

Změny v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem

119. Polština není v souladu s Chartou používána ve všech oblastech veřejného života; článek 7.1.d je proto částečně splněn. Ačkoli orgány podporují navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami, nepřijímají konkrétní opatření k udržení a rozvoji vazeb mezi uživateli polštiny v oblastech, na které se Charta vztahuje. Článek 7.1.e je proto částečně splněn. Orgány nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku polštiny, a to ani pro dospělé. Z tohoto důvodu a s ohledem na hodnocení týkající se článku 8.1.fiii je článek 7.1.g považován za nesplněný. Zatímco veřejnoprávní média zvyšují povědomí o národnostních menšinách a regionálních či menšinových jazycích, běžné vzdělávání o těchto jazycích stále poskytuje jen málo informací. Výbor odborníků proto považuje článek 7.3 za částečně splněný. V současné době neexistuje žádný specializovaný orgán, který by orgánům poskytoval poradenství ohledně tvorby politiky pokrývající všechny otázky podpory polštiny, včetně provádění Charty. Stávající poradní orgány, zejména Vládní

pro národnostní menšiny, plní tuto úlohu pouze v omezené míře. V důsledku toho je článek 7.4 splněn částečně.

120. Podle Pedagogického centra pro polské národní školy je výuka polštiny v rámci technického a odborného vzdělávání (včetně předmětu polský jazyk a literatura) v okresech Frýdek-Místek a Karviná omezena na jednu obchodní školu, kde tvoří pouze 29,7 % týdenního vyučovacího času. V souladu s článkem 8.1.dii by však tato nabídka měla být dostupná v obou okresech a měla by představovat alespoň 50 % týdenního vyučovacího času. Zástupci uživatelů polštiny si rovněž stěžovali na příliš omezené používání jejich jazyka v odborném a učňovském vzdělávání. Tento závazek je proto považován za nesplněný. Česká školní inspekce se v rámci svého dohledu konkrétně nezabývá výukou polského jazyka. Navíc Pedagogické centrum pro polské národní školy rovněž neplní funkci dozorového orgánu v souladu s článkem 8.1.i. Výbor odborníků proto považuje tento závazek za nesplněný.

121. Právní základ pro používání polštiny před soudními orgány není plně v souladu s požadavky Charty. Navíc neexistují žádné údaje o praxi. V důsledku toho nejsou splněny články 9.1.a.ii, 9.1.a.iv, 9.1.b.ii, 9.1.c.ii a 9.1.d. Pokud jde o článek 9.1.a.iii, není jasné, zda právní předpisy zaručují, že písemné nebo ústní žádosti jsou považovány za přípustné i v případě, že jsou formulovány v polštině, a zda využití tlumočnicků a překladů pro žádosti a důkazy neznamena pro dotčenou osobu žádné dodatečné náklady. Výbor odborníků proto není schopen dospět k závěru ohledně splnění tohoto závazku. Ačkoli je povoleno vyhotovovat právní dokumenty v polštině, neexistují žádné informace o praxi. Článek 9.2.a je proto splněn pouze formálně.

122. V kontaktech s místními pobočkami státních orgánů je povoleno používat polštinu, neexistují však žádné informace o tom, jak je tomu v praxi. V důsledku toho je článek 10.1.a.iv splněn pouze formálně. Zároveň se polština používá při kontaktech s místními orgány; článek 10.2.b je tedy splněn. Polština se nepoužívá na zasedáních regionálních nebo místních zastupitelstev; články 10.2.e a 10.2.f jsou splněny pouze formálně.

123. Délka vysílání veřejnoprávního televizního programu v polštině je příliš krátká na to, aby měla vliv na podporu tohoto jazyka. Článek 11.1.a.iii je proto v případě veřejnoprávní televize splněn pouze částečně. Vzhledem k opakovanému nedostatku informací se články 11.1.b.ii, 11.1.c.ii a 11.1.d považují za nesplněné.

124. Úřady podporují aktivity představující polštinu a kulturu, kterou odráží, v rámci zahraniční kulturní politiky. Současné aktivity jsou však organizovány především v rámci kulturní politiky zaměřené na Polsko. Článek 12.3 je proto splněn pouze částečně.

125. Úřady nezpřístupňují informace týkající se práv spotřebitelů v polštině; článek 13.2.e není splněn.

2.3.2 Doporučení Výboru odborníků k zlepšení ochrany a podpory polštiny v České republice

Výbor odborníků doporučuje, aby české orgány plnily všechny závazky vyplývající z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, které nejsou považovány za „splněné“ (viz bod 2.3.1 výše), a aby i nadále plnily ty, které jsou splněny. Přitom by orgány měly brát zvláštní ohled na níže uvedená doporučení. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkající se uplatňování Charty v České republice⁷⁹ zůstávají i nadále platná. Doporučení vydaná v rámci monitorovacího postupu Charty mají za cíl podpořit orgány v procesu provádění.

I. Doporučení k okamžitému jednání

a.	Podporovat používání polských názvů míst tam, kde o to existuje poptávka.
b.	Změnit příslušné právní předpisy s cílem nahradit 10% hranici týkající se používání regionálních nebo menšinových jazyků flexibilnějším řešením.

⁷⁹ [CM/RecChL\(2009\)7](#); [CM/RecChL\(2013\)1](#); [CM/RecChL\(2015\)5](#); [CM/RecChL\(2019\)3](#); [CM/Del/Dec\(2020\)1384/10.3b](#).

II. Další doporučení

- c. Zajistit dostupnost dvojjazyčného technického a odborného vzdělávání v polštině v okresech Frýdek-Místek a Karviná.
- d. Podporovat zařazení polštiny jako předmětu v rámci vzdělávání dospělých a celoživotního vzdělávání.
- e. Zajistit výuku dějin a kultury, které se odrážejí v polštině, v rámci běžného vzdělávání v okresech Frýdek-Místek a Karviná.
- f. Začlenit obsah týkající se polštiny a polské kultury do učebních plánů, přípravy učitelů a vzdělávacích materiálů v rámci běžného školního vzdělávání a dále povzbuzovat sdělovací prostředky, aby zvyšovaly povědomí o této problematice ve zpravodajství i při přípravě novinářů.
- g. Upravit příslušné právní předpisy s cílem umožnit používání polštiny před soudními orgány a těmito orgány v souladu s Chartou.
- h. Usnadnit a podporovat používání polštiny při kontaktech s místními pobočkami státních orgánů.
- i. Podporovat vysílání soukromého rozhlasového a televizního programu v polštině.
- j. Zpřístupnit informace o právech spotřebitelů v polštině.

2.4 Romština

2.4.1 Dodržování závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, pokud jde o ochranu a podporu romštiny

Symbody používané k označení změn v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem: ↗ zlepšení ↘ zhoršení = beze změny

Článek	Výbor odborníků považuje tento závazek* za:				
	Závazky České republiky týkající se romštiny ⁸⁰	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno bez závěru
Část II Charty (Závazky, které musí stát uplatňovat vůči všem regionálním nebo menšinovým jazykům na svém území)					
Článek 7 – Cíle a zásady					
7.1.a	uznání romštiny jako projevu kulturního bohatství	=			
7.1.b	zajistit, aby stávající ani nové správní členění nepředstavovalo překážku pro podporu Romů	=			
7.1.c	rozhodné kroky k podpoře romštiny		=		
7.1.d	usnadnění a/nebo podpora používání romštiny v ústní i písemné formě ve veřejném životě (ve vzdělávání, u soudních a správních orgánů a ve veřejných službách, v médiích, při kulturních aktivitách a v kulturních zařízeních, v hospodářském a společenském životě, při přeshraničních výměnách) i v soukromém životě		=		
7.1.e	• udržování a rozvíjení vazeb v oblastech, na které se vztahuje tato Charta, mezi skupinami v daném státě, které používají romštinu • navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami	=			
7.1.f	zajištění forem a prostředků pro výuku a studium romštiny ve všech příslušných fázích				✓
7.1.g	zajištění zařízení umožňujících (i dospělým) osobám, které romštinou nemluví, se ji naučit				✓
7.1.h	podpora studia a výzkumu romštiny na univerzitách nebo v rovnocenných institucích	=			
7.1.i	podpora nadnárodních výměn v oblastech, na které se vztahuje tato charta, ve prospěch romštiny				✓
7.2	odstranění jakéhokoli neopodstatněného rozlišování, vyloučení, omezení nebo upřednostňování v souvislosti s používáním romštiny	↗			
7.3	• podpora vzájemného porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi • podporovat začlenění úcty, porozumění a tolerance vůči romštině mezi cíle vzdělávání a odborné přípravy • podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby zařadily respekt, porozumění a toleranci vůči romštině mezi své cíle		=		
7.4	• zohlednit potřeby a přání vyjádřené skupinou, která používá romštinu • zřídit orgán, jehož úkolem bude poskytovat orgánům poradenství ve všech záležitostech týkajících se romštiny	↗			

* Výbor odborníků Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků hodnotí plnění závazků smluvních států vyplývajících z Charty následovně:

Splněno: Politiky, právní předpisy a praxe jsou v souladu s Chartou.

Částečně splněno: Politiky a právní předpisy jsou zcela nebo částečně v souladu s Chartou, avšak závazek je v praxi naplňován pouze částečně.

Formálně splněno: Politiky a právní předpisy jsou v souladu s Chartou, avšak v praxi nedochází k jejich provádění.

Nesplněno: V rámci politik, právních předpisů a praxe nebyla přijata žádná opatření k naplnění závazku.

Žádný závěr: Výbor odborníků není schopen učinit závěr o splnění závazku, jelikož orgány neposkytly žádné nebo nedostatečné informace.

⁸⁰ Pro lepší srozumitelnost jsou ustanovení Charty zde uvedena ve zkrácené a zjednodušené podobě. Úplné znění každého ustanovení je k nahlédnutí na webových stránkách Úřadu pro smlouvy: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148> (smlouva č. 148).

Změny v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem

126. Romšтина se nevyučuje jako samostatný předmět v základním ani středním vzdělávání; článek 7.1.f není splněn. Mimo univerzity orgány nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku romštiny, a to ani pro dospělé. Článek 7.1.g proto není splněn. Není jasné, zda byly během posuzovaného období organizovány přeshraniční výměny podporující romštinu. Výbor odborníků proto není schopen učinit závěr ohledně článku 7.1.i. Výbor odborníků nebyl informován o případech neodůvodněného rozlišování, vyloučení nebo omezení v souvislosti s používáním romštiny a považuje článek 7.2 za splněný. Vládní rada pro záležitosti romské menšiny se rovněž zabývá záležitostmi týkajícími se romštiny a splňuje článek 7.4.

2.4.2 Doporučení Výboru odborníků k zlepšení ochrany a podpory romštiny v České republice

Výbor odborníků doporučuje, aby české orgány splnily všechny závazky vyplývající z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, které nejsou považovány za „splněné“ (viz bod 2.4.1 výše), a aby i nadále plnily ty, které již splněny jsou. Přitom by orgány měly brát zvláštní ohled na níže uvedená doporučení. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkající se uplatňování Charty v České republice⁸¹ zůstávají i nadále platná. Doporučení vydaná v rámci monitorovacího postupu Charty mají za cíl podpořit orgány v procesu provádění.

I. Doporučení k okamžitému jednání

- a. **Zajistit výuku romštiny ve veřejném školství (jako samostatný předmět) ve spolupráci se zástupci uživatelů.**
- b. **Pokračovat v přijímání opatření ke zvyšování povědomí o přínosech podpory romštiny mezi jejími uživateli.**

II. Další doporučení

- c. Vypracovat a realizovat strategii a akční plán pro uplatňování Charty v souvislosti s romštinou ve spolupráci se zástupci uživatelů.
- d. Podporovat nabídku televizního programu v romštině, případně prostřednictvím platformy sociálních médií nebo digitálních streamovacích služeb.
- e. Zajistit podmínky umožňující výuku romštiny pro osoby, které tímto jazykem nemluví, včetně dospělých.

⁸¹ [CM/RecChL\(2009\)7](#); [CM/RecChL\(2013\)1](#); [CM/RecChL\(2015\)5](#); [CM/RecChL\(2019\)3](#); [CM/Del/Dec\(2020\)1384/10.3b](#).

2.5 Slovensko

2.5.1 Plnění závazků České republiky vyplývajících z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků v oblasti ochrany a podpory slovenštiny

Symbody používané k označení změn v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem: ↗ zlepšení ↘ zhoršení = beze změny

Článek	Odborný výbor považuje tento závazek* za:				
	Závazky České republiky týkající se slovenštiny ⁸²	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno bez závěru
Část II Charty (Závazky, které musí stát uplatňovat vůči všem regionálním nebo menšinovým jazykům na svém území)					
Článek 7 – Cíle a zásady					
7.1.a	uznání slovenštiny jako projevu kulturního bohatství	=			
7.1.b	zajištění toho, aby stávající ani nové správní členění nepředstavovalo překážku pro podporu slovenštiny	=			
7.1.c	rozhodné kroky k podpoře slovenštiny		✓		
7.1.d	usnadnění a/nebo podpora používání slovenštiny v ústní i písemné formě ve veřejném životě (ve vzdělávání, u soudních a správních orgánů a ve veřejných službách, v médiích, v kulturních aktivitách a zařízeních, v hospodářském a společenském životě, při přeshraničních výměnách) i v soukromém životě		✓		
7.1.e	• udržování a rozvoj vazeb v oblastech, na které se vztahuje tato Charta, mezi skupinami v rámci státu, které používají slovenštinu • navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami		✓		
7.1.f	zajištění forem a prostředků pro výuku a studium slovenštiny ve všech příslušných fázích				✓
7.1.g	zajištění podmínek umožňujících (i dospělým) osobám, které slovenským jazykem nemluví, se jej naučit				✓
7.1.h	podpora studia a výzkumu slovenštiny na univerzitách nebo v rovnocenných institucích	=			
7.1.i	podpora nadnárodních výměn v oblastech, na které se vztahuje tato Charta, ve prospěch slovenštiny	=			
7.2	odstranění jakéhokoli neopodstatněného rozlišování, vyloučení, omezení nebo upřednostňování v souvislosti s používáním slovenštiny	=			
7.3	• podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi • podporovat zařazení úcty, porozumění a tolerance vůči slovenštině mezi cíle vzdělávání a odborné přípravy • podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby zařadily úctu, porozumění a toleranci vůči slovenštině mezi své cíle		✓		
7.4	• zohlednit potřeby a přání vyjádřené skupinou, která používá slovenštinu • zřídit orgán, jehož úkolem bude poskytovat orgánům poradenství ve všech záležitostech týkajících se slovenštiny		✓		
Část III Charty (Další závazky, které si stát zvolil pro konkrétní jazyky)					
Čl. 8 – Vzdělávání					
8.1.aiv	podporovat a/nebo povzbuzovat poskytování předškolního vzdělávání ve slovenštině a podstatnou část předškolního vzdělávání ve slovenštině				✓
8.1.biv	zajistit základní vzdělávání ve slovenštině, podstatnou část základního vzdělávání ve slovenštině nebo výuku slovenštiny jako nedílnou součást učebních osnov alespoň pro ty žáky, jejichž rodiny o to požádají a jejichž počet je považován za dostatečný				✓
8.1.eiii	podporovat a/nebo umožnit poskytování vysokoškolského nebo jiného druhu vysokoškolského vzdělávání ve slovenštině nebo zřízení možností pro studium slovenštiny jako předmětu vysokoškolského nebo jiného druhu vysokoškolského vzdělávání	=			
8.1.g	zajistit výuku dějin a kultury, které se odrážejí ve slovenštině				✓
8.1.i	zřídit dozorčí orgán odpovědný za sledování pokroku dosaženého ve výuce slovenštiny a za vypracovávání veřejných periodických zpráv o svých zjištěních				✓
8.2	v oblastech jiných než těch, v nichž se tradičně používá slovenština, umožňovat, podporovat nebo zajišťovat výuku ve slovenštině nebo výuku slovenštiny na všech příslušných stupních vzdělávání				✓

⁸² Z důvodu lepší čitelnosti jsou ustanovení Charty zde uvedena ve zkrácené a zjednodušené podobě. Úplné znění každého ustanovení je k nahlédnutí na webových stránkách Úřadu pro smlouvy: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (smlouva č. 148).

Výbor odborníků považuje tento závazek*:					
Článek	Závazky České republiky týkající se slovenštiny ⁸²	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno bez závěru
Článek 9 – Soudní orgány					
9.1.a.ii	zaručí obviněnému právo používat v trestním řízení slovenštinu, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů, aniž by tím dotčeným osobám vznikly dodatečné náklady	=			
9.1.a.iii	stanovit, že žádosti a důkazy, ať už písemné či ústní, nebudou v trestním řízení považovány za nepřipustné pouze z toho důvodu, že jsou formulovány ve slovenštině, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů, aniž by tím dotčeným osobám vznikly dodatečné náklady	=			
9.1.a.iv	na žádost předložit dokumenty související s trestním řízením ve slovenštině, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů, aniž by tím dotčeným osobám vznikly dodatečné náklady				✓
9.1.b.ii	umožnit, aby účastník řízení, který se musí osobně dostavit k soudu, mohl v občanském soudním řízení používat slovenštinu, aniž by mu tím vznikly dodatečné náklady, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů	=			
9.1.b.iii	umožnit předkládání dokumentů a důkazů v slovenštině v občanském soudním řízení, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů	=			
9.1.c.ii	umožnit, aby účastník řízení, který se musí osobně dostavit k soudu, mohl v řízeních týkajících se správních záležitostí používat slovenštinu, aniž by mu tím vznikly dodatečné náklady, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů	=			
9.1.c.iii	umožnit předkládání dokumentů a důkazů ve slovenštině v řízeních týkajících se správních záležitostí, v případě potřeby s využitím tlumočnicků a překladů	=			
9.1.d	v souvislosti s vedením občanskoprávních a/nebo správních řízení ve slovenštině a s tím souvisejícím používáním dokumentů a důkazů ve slovenštině zajistit, aby využití tlumočnicků a překladů neznamenal pro dotčené osoby dodatečné náklady	=			
9.2.a	neodmítat platnost právních dokumentů pouze z toho důvodu, že jsou sepsány ve slovenštině			✓	
Článek 10 – Správní orgány a veřejné služby					
10.1.ai v	zajistit, aby uživatelé slovenštiny mohli podávat ústní nebo písemné žádosti ve slovenštině na místních pobočkách státních orgánů			✓	
10.1.av	zajistit, aby uživatelé slovenského jazyka mohli platně předložit dokument v slovenštině místním pobočkám vnitrostátních orgánů ⁸³				
10.2.b	možnost pro uživatele slovenštiny podávat ústní nebo písemné žádosti ve slovenštině regionálním nebo místním orgánům	=			
10.2.e	používání slovenštiny regionálními orgány při jednáních v jejich zastupitelstvech			✓	
10.2.f	používání slovenštiny místními úřady při jednáních v jejich zastupitelstvech			✓	
10.3.c	umožnění uživatelům slovenštiny podávat žádosti ve slovenštině poskytovatelům veřejných služeb			✓	
10.4.a	překlad nebo tlumočení	=			
10.5	umožnit používání nebo přijímání příjmení ve slovenštině	=			
Čl. 11 – Média					
11.1.a.iii	stanovit opatření, aby veřejnoprávní vysílatelé nabízeli rozhlasové a televizní pořady ve slovenštině		84		85
11.1.b.ii	podporovat a/nebo usnadňovat pravidelné vysílání soukromých rozhlasových programů ve slovenštině		✓		
11.1.d	podporovat a/nebo usnadňovat produkci a distribuci zvukových a audiovizuálních děl ve slovenštině				✓
11.1.ei	podporovat a/nebo usnadňovat vznik a/nebo provoz alespoň jednoho týdeníku nebo deníku ve slovenštině				=
11.2	• zaručit svobodu přímého příjmu rozhlasových a televizních vysílání ze sousedních zemí ve slovenštině • nebude bránit retransmisi rozhlasových a televizních vysílání ze sousedních zemí ve slovenštině • zajistit svobodu projevu a volný oběh informací v tištěném tisku ve slovenštině	=			

⁸³ Článek 10.1.a.iv a článek 10.1.av představují alternativní možnosti. Výbor odborníků proto nebude posuzovat provádění nadbytečného článku 10.1.av.

⁸⁴ Pokud jde o rozhlas.

⁸⁵ Pokud jde o televizi.

Odborný výbor posuzuje závazek*:						
Článek	Závazky České republiky týkající se Slovenska ⁸²	splněno	částečně splněno	formálně splněno	nesplněno	bez závěru
CI. 12 – Kulturní aktivity a zařízení						
12.1.a	podporovat tvorbu, rozmnožování a šíření kulturních děl ve slovenštině					✓
12.1.f	podporovat přímou účast zástupců uživatelů slovenštiny na zajišťování zařízení a plánování kulturních aktivit	=				
12.1.g	podporovat a/nebo usnadňovat vznik orgánů odpovědného za shromažďování, uchovávání kopií a prezentaci či vydávání děl vytvořených ve slovenštině					✓
12.2	V oblastech jiných než těch, v nichž se slovenština tradičně používá, umožňovat, podporovat a/nebo zajišťovat kulturní aktivity a prostory využívající slovenštinu					✓
12.3	zohlednit v rámci zahraniční kulturní politiky slovenštinu a kulturu, kterou odráží				✓	
CI. 13 – Hospodářský a společenský život						
13.1.c	postavovat se proti praktikám, jejichž cílem je odrazovat od používání slovenštiny v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými činnostmi	=				
13.2.e	zajistit, aby informace poskytované orgány veřejné správy týkající se práv spotřebitelů byly dostupné ve slovenštině				✓	
Článek 14 – Přeshraniční výměny						
14.a	uplatňovat dvoustranné a mnohostranné dohody se státy, v nichž se slovenština používá ve stejné nebo podobné podobě, případně takové dohody uzavírat, s cílem podporovat kontakty mezi uživateli slovenštiny v dotčených státech v oblasti kultury, vzdělávání, informování, odborné přípravy a celoživotního vzdělávání	=				
14.b	v zájmu slovenského jazyka usnadňovat a/nebo podporovat přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území se slovenský jazyk používá ve stejné nebo podobné podobě	=				

* Výbor odborníků Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků hodnotí plnění závazků smluvních států vyplývajících z Charty následovně:

Splněno: Politiky, právní předpisy a praxe jsou v souladu s Chartou.

Částečně splněno: Politiky a právní předpisy jsou zcela nebo částečně v souladu s Chartou, avšak závazek je v praxi naplňován pouze částečně.

Formálně splněno: Politiky a právní předpisy jsou v souladu s Chartou, avšak v praxi nedochází k jejich provádění.

Nesplněno: V rámci politik, právních předpisů a praxe nebyla přijata žádná opatření k naplnění závazku.

Žádný závěr: Odborný výbor není schopen učinit závěr o splnění závazku, jelikož orgány neposkytly žádné nebo nedostatečné informace.

Změny v hodnocení ve srovnání s předchozím monitorovacím cyklem

127. Blízkost slovenštiny k češtině je často uváděna jako důvod, proč nejsou potřebná opatření na podporu tohoto jazyka. V důsledku toho neexistuje žádný strukturovaný přístup k uplatňování Charty ve vztahu ke slovenštině. Vzhledem k – ve srovnání s jinými regionálními nebo menšinovými jazyky – silnému právnímu postavení slovenštiny (např. ve veřejné správě) však Výbor odborníků považuje článek 7.1.c za částečně splněný. Slovenština není v několika oblastech veřejného života používána v souladu s Chartou; článek 7.1.d je proto splněn částečně. Ačkoli orgány podporují navazování kulturních vztahů s jinými jazykovými skupinami, nepřijímají konkrétní opatření k udržení a rozvoji vazeb mezi uživateli slovenštiny v oblastech, na které se Charta vztahuje. Článek 7.1.e je proto splněn částečně. Úřady nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy slovenštiny, a to ani pro dospělé. Článek 7.1.g proto není splněn. Zatímco veřejnoprávní sdělovací prostředky zvyšují povědomí o národnostních menšinách a regionálních či menšinových jazycích, běžné vzdělávání o těchto jazycích stále poskytuje jen málo informací. Výbor odborníků proto považuje článek 7.3 za částečně splněný. V současné době neexistuje žádný specializovaný orgán, který by orgánům poskytoval poradenství ohledně vypracování politiky pokrývající všechny otázky podpory slovenštiny, včetně provádění Charty. Stávající poradní orgány, zejména Vládní rada pro národnostní menšiny, plní tuto roli pouze v omezené míře. Článek 7.4 je proto částečně splněn.

128. Slovenština se nepoužívá v předškolním vzdělávání ani se nevyučuje jako předmět v základním vzdělávání. V důsledku toho nejsou splněny články 7.1.f, 8.1.a.iv, 8.1.b.iv a 8.2. Vzhledem k tomu, že se nevyučuje

slovenského jazyka není splněn ani článek 8.1.i. Dějiny a kultura související se slovenštinou se výslovně nevyučují; článek 8.1.g není splněn.

129. Pokud jde o článek 9.1.aiv, mělo by být v zákoně vyjasněno, že uživatel slovenštiny může požádat, aby dokumenty související s soudním řízením byly vyhotoveny v tomto jazyce. Navíc neexistují žádné údaje o tom, jak se to v praxi uplatňuje. Tento závazek tedy není splněn. Ačkoli je povoleno vyhotovovat právní dokumenty ve slovenštině, neexistují žádné informace o tom, jak se to v praxi uplatňuje. Článek 9.2.a je proto splněn pouze formálně.

130. Používání slovenštiny při kontaktech s místními pobočkami státních orgánů je povoleno, neexistují však žádné informace o praxi. V důsledku toho je článek 10.1.aiv splněn pouze formálně. Slovenština nebyla používána na zasedáních regionálních či místních zastupitelstev; články 10.2.e a 10.2.f jsou splněny pouze formálně. Odborný výbor neobdržel informace o tom, v jaké míře se slovenština používá při podávání žádostí poskytovatelům veřejných služeb; článek 10.3.c je splněn pouze formálně.

131. Neexistuje žádný veřejnoprávní televizní pořad ve slovenštině a vysílací čas veřejnoprávního rozhlasového pořadu „Stretnutie“ je příliš krátký na to, aby měl dopad na podporu tohoto jazyka a podněcoval jeho používání. V důsledku toho není článek 11.1.a.iii splněn, pokud jde o televizi, a je splněn pouze částečně, pokud jde o rozhlas. Rozhlasový pořad ve slovenštině je vysílán na soukromé stanici „Radio Prostor“ pouze v nepravidelných intervalech, čímž je částečně splněn článek 11.1.bii. Neexistují žádné náznaky, že by byly podporovány audiovizuální produkce ve slovenštině; článek 11.1.d není splněn.

132. Odborný výbor není schopen dospět k závěru ohledně článků 12.1.a a 12.1.g, jakož i článku 12.2. V rámci zahraniční kulturní politiky nebyly realizovány žádné aktivity představující slovenštinu a kulturu, kterou odráží; článek 12.3 není splněn.

133. Úřady nezpřístupňují informace týkající se práv spotřebitelů ve slovenštině; článek 13.2.e není splněn.

2.5.2 Doporučení Výboru odborníků ohledně zlepšení ochrany a podpory slovenštiny v České republice

Výbor odborníků doporučuje, aby české orgány splnily všechny závazky vyplývající z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, které nejsou považovány za „splněné“ (viz bod 2.5.1 výše), a aby i nadále plnily ty, které již splněny jsou. Přitom by orgány měly zohlednit zejména níže uvedené doporučení. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkající se uplatňování Charty v České republice⁸⁶ zůstávají i nadále v platnosti. Doporučení vydaná v rámci monitorovacího postupu Charty mají za cíl podpořit orgány v procesu implementace.

I. Doporučení k okamžitému jednání

a.	Zavést používání slovenštiny ve veřejném školství ve všech příslušných fázích, zejména v předškolním vzdělávání.
b.	Bezplatně vydávat dokumenty v slovenštině související s trestním řízením.

II. Další doporučení

- c. Vypracovat a realizovat strategii a akční plán pro uplatňování Charty ve slovenštině ve spolupráci se zástupci uživatelů.
- d. Zajistit podmínky umožňující osobám, které slovenským jazykem nemluví, včetně dospělých, se jej naučit.
- e. Zajistit vysílání veřejnoprávního televizního programu ve slovenštině a rozšířit používání tohoto jazyka ve veřejnoprávním rozhlase.
- f. Podporovat pravidelné vysílání soukromého rozhlasového programu ve slovenštině.
- g. Prozkoumat možnost založení a provozování deníku nebo týdeníku ve slovenštině ve spolupráci s mluvčími tohoto jazyka.
- h. Podporovat místní samosprávy, aby poskytovaly údaje o používání slovenštiny na zasedáních místních zastupitelstev.
- i. Zpřístupnit informace týkající se práv spotřebitelů ve slovenštině.

⁸⁶ [CM/RecChL\(2009\)7](#); [CM/RecChL\(2013\)1](#); [CM/RecChL\(2015\)5](#); [CM/RecChL\(2019\)3](#); [CM/Del/Dec\(2020\)1384/10.3b](#).

Kapitola 3 [Návrhy na] doporučení Výboru ministrů Rady Evropy

Výbor odborníků sice uznává úsilí, které české orgány vynaložily na ochranu regionálních nebo menšinových jazyků používaných v zemi, ve svém hodnocení se však rozhodl soustředit na některé z nejzávažnějších nedostatků při provádění Charty. Doporučení, která Výbor odborníků předložil Výboru ministrů, by však neměla být vykládána tak, že snižují význam ostatních, podrobnějších připomínek obsažených ve zprávě, které zůstávají platné samy o sobě. Doporučení navržená Výborem odborníků jsou vypracována v souladu s tímto přístupem.

Výbor odborníků pro Evropskou chartu regionálních nebo menšinových jazyků v souladu s článkem 16 odst. 4 Charty navrhuje na základě informací obsažených v této zprávě, aby Výbor ministrů vydal vůči České republice následující doporučení.

Výbor ministrů,

v souladu s článkem 16 Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků; s ohledem na ratifikační listinu uloženou Českem dne 15. listopadu 2006;

po seznámení se s hodnocením provedeným Výborem odborníků pro Chartu, pokud jde o uplatňování Charty Českou republikou;

s ohledem na to, že toto hodnocení vychází z informací předložených Českou republikou v její páté periodické zprávě, z doplňujících informací poskytnutých českými orgány, z informací předložených subjekty a sdruženími s právním sídlem v České republice a z informací získaných Výborem odborníků během jeho návštěvy na místě;

po seznámení se s připomínkami českých orgánů k obsahu zprávy Výboru odborníků;

doporučuje, aby české orgány zohlednily všechny připomínky a doporučení Výboru odborníků a přednostně:

1. upravily příslušné právní předpisy s cílem nahradit 10% hranici týkající se používání regionálních nebo menšinových jazyků flexibilnějším a méně omezujícím řešením;
2. vypracovaly a realizovaly strategii a akční plán pro uplatňování Charty pro každý regionální nebo menšinový jazyk;
3. prozkoumat a zavést způsoby výuky moravské chorvatštiny a nabídnout výuku romštiny v rámci běžného vzdělávání;
4. zavedly používání slovenštiny ve veřejném školství na všech příslušných stupních, zejména v předškolním vzdělávání.

Výbor ministrů vyzývá české orgány, aby předložily informace o doporučeních k okamžitým opatřením do 1. září 2025 a další periodickou zprávu do 1. března 2028.⁸⁷

⁸⁷ Viz rozhodnutí Výboru ministrů [CM/Del/Dec\(2018\)1330/10.4e – CM-Public](#) a „Pokyny pro periodické zprávy o provádění Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků, které mají předložit smluvní státy“, [CM\(2019\)69 fin](#).

Příloha I: Ratifikační listina

Česká republika

Prohlášení obsažené ve verbální nótě Stálého zastoupení České republiky ze dne 26. února 2024, zaregistrované u Generálního sekretariátu dne 28. února 2024 – Or. angl.

Česká republika doplňuje své prohlášení podle čl. 2 odst. 2 a čl. 3 odst. 1 Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků následovně:

Německý jazyk v Karlovarském kraji, na území okresů Cheb, Karlovy Vary a Sokolov, v Libereckém kraji, na území okresu Liberec, v Ústeckém kraji, na území okresu Ústí nad Labem, v Jihočeském kraji na území okresu Český Krumlov, v Moravskoslezském kraji v okrese Opava, v Pardubickém kraji na území okresu Svitavy:

článek 8 odst. 1 písm. a) bod ii), písm. b) bod ii), písm. c) bod ii), písm. d) bod ii), písm. e) bod i), písm. g), h), i), odst. 2; (celkem 9 bodů)

článek 9 odst. 1 písm. a) bod ii), a) bod iii), a) bod iv), b) bod ii), b) bod iii), c) bod ii), c) bod iii), d), odst. 2 písm. a); (celkem 9 bodů) článek 10 odst. 1 písm. a) bod iv), odst. 2 písm. b), odst. 5; (celkem 3 body)

Článek 11, odstavce 1 písm. a) bod iii), písm. b) bod ii), písm. c) bod ii), písm. d), písm. e) bod i), odstavec 2; (celkem 6 bodů) Článek 12, odstavce 1 písm. a), f), g), odstavce 2, odstavce 3; (celkem 5 bodů)

Článek 13 odst. 1 písm. c); (celkem 1 bod)

Článek 14 písm. a), b); (celkem 2 body)

Celkem 35 bodů.

Zahrnuté období: 28. 2. 2024

Dotčené články: 2, 3

Prohlášení obsažené v ratifikační listině uložené dne 15. listopadu 2006 – Or. angl.

Česká republika tímto prohlašuje, že bude uplatňovat ustanovení Charty v souladu se svým ústavním pořádkem a příslušnými mezinárodními smlouvami, jimiž je vázána.

Ačkoli v České republice neexistuje obecná právní úprava týkající se státního jazyka, pro účely Charty se za menšinové jazyky považují jazyky splňující podmínky článku 1 písm. a). V souladu s Chartou proto Česká republika prohlašuje, že za menšinové jazyky, jimiž se na jejím území hovoří a na něž bude uplatňovat ustanovení části II Charty, považuje slovenštinu, polštinu, němčinu a romštinu.

Zahrnuté období: 1. 3. 2007

Dotčené články: 1

Prohlášení obsažené v ratifikační listině uložené dne 15. listopadu 2006 – Or. angl.

Česká republika prohlašuje, že v souladu s článkem 2 odstavcem 2 a článkem 3 odstavcem 1 Charty bude na tyto jazyky uplatňovat následující vybraná ustanovení části III Charty:

polský jazyk v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná:

článek 8 odst. 1 písm. a) bod i), bod ii), písm. b) bod i), bod ii), písm. c) bod i), bod ii), písm. d) bod ii), písm. e) bod iii), písm. f) bod iii), písm. g), h), i), odst. 2;

článek 9 odst. 1 písm. a) bod ii), a) bod iii), a) bod iv), b) bod ii), b) bod iii), c) bod ii), c) bod iii), d), odst. 2 písm. a); článek 10 odst. 1 písm. a) bod iv), odst. 2 písm. b), e), f), g), odst. 4 písm. a), odst. 5; článek 11, odstavec 1 písm. a) bod iii), písm. b) bod ii), písm. c) bod ii), písm. d), písm. e) bod i), odstavec 2; článek 12 odst. 1 písm. a), f), g), odst. 2, odst. 3; článek 13 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. e); článek 14 písm. a), b).

Slovenský jazyk na celém území České republiky:

článek 8, odstavec 1 písm. a) bod iv), písm. b) bod iv), písm. e) bod iii), písm. g), písm. i), odstavec 2; článek 9, odstavec 1 písm. a) bod (ii), písm. a) bod (iii), písm. a) bod (iv), písm. b) bod (ii), písm. b) bod (iii), písm. c) bod (ii), písm. c) bod (iii), písm. d), odstavec 2 písm. a); článek 10, odstavec 1 písm. a) bod iv), písm. a) bod v), odstavec 2 písm. b), e), f), odstavec 3 písm. c), odstavec 4 písm. a), odstavec 5; článek 11, odstavec 1 písm. a) bod iii), písm. b) bod ii), písm. d), písm. e) bod i), odstavec 2; článek 12 odst. 1 písm. a), f), g), odst. 2, odst. 3; článek 13 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. e); článek 14 písm. a), b).

Zahrnuté období: 1. 3. 2007

Dotčené články: 2, 3

Příloha II: Připomínky českých orgánů

Ministerstvo vnitra

1. V kapitole „Používání regionálních nebo menšinových jazyků správními orgány a poskytovateli veřejných služeb“ se v odstavci 57 (strana 15) zmiňuje připravovaná novela zákona o matrikách. Konkrétně se jedná o ustanovení, které umožňuje, aby prohlášení o uzavření manželství nebo registrovaného partnerství bylo učiněno také v jazyce národní menšiny, pokud se alespoň 10 % občanů obce, v jejímž územním obvodu je prohlášení učiněno, v posledních dvou sčítáních lidu prohlásilo za příslušníky národní menšiny, přičemž úředníci musí tímto jazykem hovořit.

Odborná komise uvádí, že podmínku 10 % splňuje v České republice pouze jedna národnostní menšina, takže ostatním národnostním menšinám by byla přiznána pouze zdánlivá práva. Zároveň je kritizována podmínka, že úředníci musí ovládat jazyk příslušné národnostní menšiny, neboť je přísnější ve srovnání s postupem podle správního řádu. Odborná komise proto vyzývá české orgány, aby návrh novely přepracovaly a sladily jej s postupem pro používání regionálních nebo menšinových jazyků ve vztazích se správními orgány.

Ministerstvo vnitra uvádí, že výše uvedený návrh novely zákona o matrikách se týká novely zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménech a příjmeních a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“). Upozorňujeme, že tato novela již byla přijata v roce 2023. Konkrétně se jedná o zákon č. 414/2023 Sb. a citované ustanovení znamená § 39 odst. 1 zákona o matrikách, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2024. Při stanovení limitu 10 % v § 39 odst. 1 zákona o matrikách bylo vycházeno z podobného limitu 10 % stanoveného v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“). Je třeba dodat, že výše uvedená novela zákona o matrikách prošla řádným legislativním procesem, v jehož rámci se k znění § 39 odst. 1 zákona o matrikách mohli vyjádřit zástupci výkonné i zákonodárné moci. K § 39 odst. 1 zákona o matrikách však nebyly vzneseny žádné zásadní připomínky. Naopak, úprava této otázky byla shledána uspokojivou a byla kladně hodnocena. Pokud by měly být v zákoně o obcích upraveny podmínky pro uplatňování práv národnostních menšin, tato změna by se promítla i do zákona o matrikách. Nepovažujeme však za systémové, aby v případě zákona o matrikách narození byla členům národnostních menšin přiznána práva v podstatně širším rozsahu, než je tomu v jiných oblastech veřejné správy.

Je třeba poznamenat, že nové ustanovení zavedlo možnost konání obřadu v jazyce národnostní menšiny. Dříve nebylo možné konat obřad v jazyce národnostní menšiny, neboť taková možnost nevyplývá ze správního řádu. Podle správního řádu mohou snoubenci učinit svá prohlášení v jazyce národnostní menšiny a mají právo na bezplatný tlumočnický servis, obřad však musí být veden v úředním jazyce. Jedná se tedy o posun směrem k širšímu využívání jazyka národnostní menšiny, které je však omezeno srozumitelností jeho použití pro přítomné osoby. Pokud jde o zákonnou (povinnou) podmínku, že úředníci musí ovládat jazyk příslušné národnostní menšiny, je třeba uvést, že uzavření manželství i vstup do registrovaného partnerství je právní úkon prováděný veřejně, takže všichni účastníci, zejména oddávající a matriční úředník, před nimiž se tento úkon veřejně koná, by měli rozumět celému průběhu obřadu.

2. V kapitole „Používání regionálních nebo menšinových jazyků správními orgány a poskytovateli veřejných služeb“ se v odstavci 64 (str. 16) opět odkazuje na novelu zákona o matričních knihách, jejímž cílem je umožnit změnu rodného příjmení do menšinového jazyka.

Pro objasnění Ministerstvo vnitra pouze uvádí, že novela zákona o matrikách opět znamená novelu zákona o matrikách osobních údajů, konkrétně zákona č. 414/2023 Sb.,

kde již s účinností od 1. ledna 2024 platí, že za rodné příjmení se považuje i příjmení uvedené v jazyce národní menšiny (§ 68 odst. 3 písm. a) zákona o matrikách). Navrhujeme proto změnit znění odstavce 64.

3. V kapitole 2.3.2 „Doporučení expertního výboru k zlepšení ochrany a podpory polštiny v České republice“, bod b) (strana 33), je v rámci doporučení k okamžitému opatření navrženo novelizovat příslušné právní předpisy s cílem nahradit 10% hranici týkající se používání regionálních nebo menšinových jazyků flexibilnějším režimem.

Ministerstvo vnitra nesouhlasí s návrhem Výboru odborníků na změnu příslušných právních předpisů s cílem nahradit 10% hranici pro používání regionálních nebo menšinových jazyků flexibilnějším režimem a nadále trvá na zachování výše uvedené 10% hranice.

V této souvislosti se Ministerstvo vnitra obrátilo na Český úřad pro zeměměřictví, kartografii a katastr (dále jen „ČÚZK“) jako správce registru územní identifikace, adres a nemovitostí a na Český statistický úřad (dále jen „ČSÚ“) jako subjekt shromažďující a zpracovávající statistické údaje ze sčítání lidu a bytového fondu z roku 2021. Cílem bylo zjistit, kolik je dotčených obcí podle národnostních menšin a kolik obcí má názvy v jazyce národní menšiny.

Z odpovědi ČÚZK vyplynulo, že nemá k dispozici údaje o obcích, v nichž jsou názvy ulic uvedeny v jiném jazyce než v češtině, ani nezná zdroj dat, z něhož by bylo možné tyto informace získat.

Údaje Českého statistického úřadu, které zahrnují procentuální srovnání obcí podle počtu obyvatel, kteří se hlásí k příslušnosti k jednotlivým národnostním menšinám, ukazují, že počet obcí splňujících aktuálně stanovenou podmínku 10 % obyvatel, kteří se hlásí k příslušnosti k jiné národnostní menšině, pro pojmenování ulic v jazyce této národnostní menšiny (ustanovení § 29 odst. 2 zákona o obcích), činí celkem 28, a to výhradně v souvislosti s polskou menšinou. Kdyby byla zákonná hranice snížena na 5 %, k tomuto počtu by přibýlo pouze 25 obcí (kritérium 5 % by splňovalo 9 obcí s německou menšinou, 12 obcí se slovenskou menšinou, 3 obce s polskou menšinou a 1 obec s romskou menšinou).

Vzhledem k tomu, že v České republice je v současné době jen malý počet obcí, které by v této souvislosti splňovaly sníženou zákonnou hranici (vycházíme ze snížení hranice na 5 %), a také s ohledem na skutečnost, že ze strany národnostních menšin ani samosprávy nebyl dosud projeven dlouhodobý zájem, nepovažujeme za nutné měnit stávající právní podmínky.

Zároveň je třeba zdůraznit, že zákon o obcích umožňuje zastupitelstvu kteréhokoli obce rozhodnout o zřízení výboru pro národnostní menšiny v dané obci, i když není splněna zákonná podmínka 10 %, pokud je zřízení takového výboru již zákonem povinné (viz § 117 odst. 1 a 3 zákona o obcích). Podobný postup je možný v případě označování názvů obcí, jejich částí, ulic a dalších veřejných prostranství a označování budov státních orgánů a územních samosprávních celků také v jazyce národnostní menšiny, pokud není splněna zákonná podmínka 10 %, avšak označení v jazyce národnostní menšiny je již ze zákona povinné (viz § 29 odst. 2 a § 84 odst. 2 písm. s) zákona o obcích). Z výše uvedeného vyplývá, že zmíněná ustanovení zákona o obcích nepředstavují omezující právní limit pro používání menšinového jazyka, nýbrž prahovou hodnotu, od níž vzniká vymahatelné právo. Tato práva však lze uplatňovat i bez dosažení zákonného limitu.

S ohledem na výše uvedené považuje Ministerstvo vnitra současnou hranici 10 % za zcela přiměřenou, a proto by měla být i nadále zachována, jelikož její snížení by v praxi nemělo žádný významný dopad. Navrhuje se proto, aby bylo výše uvedené doporučení Výboru odborníků přehodnoceno.

Podobně Ministerstvo vnitra vzneslo námitky proti kapitole 3 „[Návrhy na] doporučení Výboru ministrů Rady Evropy“ (strana 41), kde v bodě 1. Výbor ministrů doporučuje, aby české orgány prioritně novelizovaly příslušné právní předpisy

s cílem nahradit 10% hranici pro používání regionálních nebo menšinových jazyků flexibilnějším a méně omezujícím režimem.

Ministerstvo kultury

Odbor médií a audiovizuální oblasti:

Používání regionálních nebo menšinových jazyků v médiích (odst. 66 až 82)

„Program na podporu šíření a přijímání informací v jazycích národnostních menšin“ je veřejně vyhlašován a o finanční prostředky (dotace) může požádat kdokoli, kdo splňuje podmínky. Postup je vyhlašován na základě vládního nařízení č. 98/2002 Sb., které stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na činnost příslušníků národnostních menšin a na podporu příslušníků romské komunity. Bez jeho změny je poskytování dotací omezeno co do rozsahu.

Ministerstvo kultury nemá žádné zákonné oprávnění ovlivňovat tvorbu rozhlasových a televizních pořadů, a to ani v jazycích národnostních menšin, bez ohledu na to, zda se jedná o veřejnoprávní či soukromé vysílání.

Zákon č. 231/2001 Sb., zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně některých zákonů, upravuje tuto oblast stejně jako zákony o Českém rozhlase a České televizi (č. 484/1991 Sb. a č. 483/1991 Sb.) v § 2 odst. 2 písm. c), který se zabývá povinnostmi při „vytváření a šíření pořadů a zajišťování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatelstva s přihlédnutím k jejich svobodě náboženského vyznání, víry a přesvědčení, kultury, etnického či národnostního původu, národní identity, sociálního původu, věku nebo pohlaví, tak, aby tyto pořady a programy odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti“. Tyto povinnosti jsou stejné pro všechny poskytovatele rozhlasového a televizního vysílání na území České republiky.

Odbor regionální a národní kultury:

str. 19

85. Obecně platí, že kulturní aktivity v regionálních nebo menšinových jazycích jsou organizovány na základě ročních projektů, což snižuje jejich udržitelnost, a jsou často schvalovány až v pozdním období roku, což brání realizaci aktivit v daném roce.

K bodu 85. Schvalování dotací v obou programech probíhá v průběhu února, výplata dotací se uskutečňuje v dubnu a květnu. K zpoždění dochází pouze ve výjimečných situacích, např. v případě prozatímního rozpočtu.

85. Výbor odborníků se proto domnívá, že orgány by měly přijmout opatření, která povedou k začlenění regionálních nebo menšinových jazyků také do běžných aktivit hlavních kulturních institucí (např. kin, mediálních center, kulturních center, muzeí).

K bodu 85. Jazyky národnostních menšin jsou zahrnuty do běžných činností kulturních institucí. Příkladem je Muzeum romské kultury, kde jsou mezi zaměstnanci muzea i příslušníci romské národnosti.

Str. 20

88. Krajská knihovna v Karviné a několik městských knihoven shromažďují a prezentují kulturní díla vytvořená v polštině (článek 12.1.g). Orgány navíc uvádějí, že tři muzea uspořádala výstavy o kulturních aspektech německé menšiny, není však jasné, zda tyto instituce mají na starosti pravidelné shromažďování a prezentaci či vydávání děl vytvořených v němčině.

K bodu 88. Knihovny a muzea mají na starosti pravidelné shromažďování a prezentaci děl vytvořených v jazycích menšin. V oblastech, kde žije polská menšina, knihovny systematicky shromažďují polskou

literaturu, např. Krajská knihovna v Karvině a Městská knihovna v Českém Těšíně. Knihovna Slezského krajského muzea záměrně získává do svého fondu díla v původních jazycích menšin žijících v regionu formou nákupu nebo výměny. Týká se to především polské národní menšiny.

Zprostředkování kultury českých Němců je úkolem Skanzenu Zubrnice. Muzeum romské kultury, jedinečná instituce v evropském kontextu, dokumentuje kulturu Romů a Sintů. Sbírky muzea obsahují přes 28 000 předmětů. Moravské muzeum má expozici věnovanou moravským Chorvatům. Všechny tyto instituce jsou státními příspěvkovými organizacemi Ministerstva kultury. Kromě toho některá regionální muzea také systematicky shromažďují sbírky uměleckých a řemeslných předmětů menšin. Například Krajské muzeum v Mikulově disponuje významnou sbírkou umění moravských Chorvatů.

92. Výbor odborníků vítá existenci specializovaného grantového programu na podporu zahraničních kontaktů v oblasti amatérských uměleckých aktivit, který představuje užitečný nástroj podporující provádění článku 12.3. Rovněž oceňuje poskytnuté praktické informace týkající se polštiny. Současné aktivity jsou však organizovány především v rámci kulturní politiky zaměřené na Polsko. Jelikož účelem článku 12.3 je zohlednit regionální nebo menšinové jazyky a kultury, které odrážejí, v zahraniční kulturní politice obecně, Výbor odborníků vyzývá orgány, aby v rámci tohoto závazku zahrnuly do svých opatření týkajících se polštiny i další státy.

Ad 92. Pokud jde o zmíněný „Program na podporu zahraničních kontaktů v oblasti amatérských uměleckých aktivit“, sdružení polské menšiny se obvykle zaměřují na spolupráci s Polskem. Ministerstvo kultury, Odbor regionální a národní kultury, pomohlo polskému sdružení Ars Musica s přípravou žádosti. Nic nikomu nebrání v tom, aby požádal o podporu na jakoukoli zahraniční cestu, pokud splňuje podmínky. V praxi však o to není zájem.

Pokud jde o profesionální umění, polská scéna Těšínského divadla, podporovaná Ministerstvem kultury, pořádá představení kromě Polska také na Slovensku, v Litvě, na Ukrajině a v Rakousku.

Str. 21

Moravská chorvatština

100. Situaci moravských Chorvatů určují důsledky nuceného vysídlení chorvatského obyvatelstva z vesnic Dobré Pole, Jevišovka a Nový Přerov, o kterém bylo rozhodnuto v roce 1948, a jeho rozptýlení do míst převážně na severní Moravě. Pokud jde o podporu moravské chorvatštiny ve veřejném životě, úřady podporují pořádání každoročního Dne chorvatské kultury a financují probíhající rekonstrukci Muzea moravských Chorvatů v Jevišovce, kde je k vidění dvojazyčná výstava věnovaná moravským Chorvatům. Etnografický ústav Historického muzea (součást Moravského muzea) se na této výstavě podílí historickými zvukovými nahrávkami. Moravská chorvatština se nepoužívá ve specializovaných televizních ani rozhlasových pořadech. Moravská chorvatština se navíc nepoužívá ani nevyučuje v běžném předškolním, základním ani středním vzdělávání. Úřady nepodporují zařízení nabízející jazykové kurzy pro výuku moravské chorvatštiny, a to ani pro dospělé. Nicméně (standardní) chorvatský jazyk a literaturu lze studovat na Univerzitě v Brně. V rámci slovanských studií lze chorvatštinu studovat také na univerzitách v Pardubicích a Praze. Opatření na podporu moravské chorvatštiny v rámci přeshraničních výměn organizují zástupci uživatelů, aniž by k tomu docházelo z iniciativy orgánů veřejné správy. Jak již bylo oznámeno ve třetím monitorovacím cyklu, orgány veřejné správy plánují zahrnout výslovný odkaz na moravskou chorvatštinu do ratifikačního dokumentu.

Ad 100. Podle Etnografického ústavu Moravského muzea činí kvalifikovaný odhad počtu příslušníků národnostní menšiny moravských Chorvatů **700 osob**. Ministerstvo kultury financovalo rekonstrukci budovy fary pro Muzeum moravských Chorvatů – výstavní prostory včetně prostoru pro uložení historických materiálů a přístavbu – společenské centrum s gastronomickými a ubytovacími zařízeními, a to v celkové výši **29 273 724 Kč**.

Kromě toho Ministerstvo kultury financovalo projekty moravských Chorvatů **částkou 2 364 000 Kč** za účelem zdokumentování historie moravských Chorvatů na jižní Moravě. Jednalo se o nahrávání rozhovorů se svědky, přepis chorvatských obecních matrik, archivní výzkum, sběr obrazového a jiného

materiálů od svědků a jejich potomků, fotografickou dokumentaci a odbornou restaurátorskou úpravu historických kroatiských krojů.

Z podnětu Ministerstva kultury – Odboru regionální a národní kultury zaregistrovalo Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR (Sdružení občanů chorvatské národnosti v České republice) svou sbírku v Centrálním registru sbírek. To mu umožnilo ucházet se o dotace v rámci dalších dotačních programů Ministerstva kultury.

Klíčovým problémem moravských Chorvatů je však nedostatek aktivních členů. Pokud jde o „Program na podporu šíření a přijímání informací v jazycích národnostních menšin“, moravští Chorvaté do tohoto programu nikdy nepodali žádost. Navíc nejmenovali žádného zástupce do hodnotící komise.

Závěr

Ministerstvo kultury trvale poskytuje podporu sdružením různých národnostních, kulturních či jazykových menšin. V roce 2023 poskytlo Oddělení regionální a národní kultury zástupcům národnostních menšin, kteří jsou členy Výboru pro dotační politiku Vládní rady pro národnostní menšiny, kontakty pro další zahraniční spolupráci a prezentace.

Výše finančních prostředků pro národnostní menšiny zůstala pro rok 2024 nezměněna, na rozdíl od jiných programů Ministerstva kultury, u nichž došlo ke snížení.

Ministerstvo spravedlnosti (MoJ)

Komentář k odstavci 43 zprávy:

Pokud jde o pojem „potřeba“, domníváme se, že se jedná o nedorozumění způsobené nepřesným překladem. Dotčený § 28 odst. 2 trestního řádu stanoví následující: „Je-li nutné tlumočit obsah listiny, výpovědi nebo jiného procesního úkonu, nebo pokud obviněný uplatní právo uvedené v § 2 odst. 14, musí být zajištěn tlumočník (...)“. § 28 odst. 2 trestního řádu tedy uvádí výčet situací, v nichž musí být v trestním řízení povinně zajištěn tlumočník, a to i v případě, že příslušný orgán činný v trestním řízení, který řízení vede v okamžiku, kdy vznikla potřeba zajistit tlumočení obsahu listiny nebo určitého procesního úkonu, hovoří cizím jazykem, v souvislosti s nímž vznikla potřeba zajištění tlumočnicka. Podle komentářové literatury je třeba toto ustanovení vykládat tak, že v případě, kdy obviněný prohlásí, že neovládá jazyk, v němž se koná jednání podle § 2 odst. 14 trestního řádu, je orgán činný v trestním řízení povinen zajistit tlumočnicka, neboť nepřítomnost tlumočnicka při jednání představuje omezení práva na obhajobu a důvod pro zrušení rozsudku. „Potřeba“ tedy vyplynula ze skutečnosti, že obviněný prohlásil, že nemluví česky, a má tedy právo používat před orgány zapojenými do trestního řízení svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o kterém prohlásí, že mu rozumí.

Komentář k bodu 45 zprávy:

Pokud jde o náklady na tlumočnicka, je třeba zdůraznit, že je hradí stát (soud). **Trestní řád ve svém § 151 odst. 1** stanoví, že „náklady nezbytné k vedení trestního řízení, včetně vykonávacího řízení, hradí stát (...)“. Podle komentářové literatury tyto náklady zahrnují zejména náklady na doručování písemností, odměny svědkům, znalcům a tlumočnickům, náklady na dopravu obviněného nebo svědka k soudu, odměnu a náhradu výdajů vynaložených ustanovenému obhájci atd.

Další připomínky Ministerstva spravedlnosti týkající se občanského procesního práva

Výbor odborníků považuje za problematický výraz „**potřeba tlumočníka se v řízení projeví**“ uvedený v čl. 18 odst. 2 občanského soudního řádu.

Zřejmě došlo k nedorozumění ohledně původního prohlášení České republiky. Podle našeho názoru by měl být čl. 18 odst. 2 vykládán tak, že právo na tlumočníka náleží každému, kdo o něj požádá, bez ohledu na to, zda tato osoba hovoří česky či nikoli (soud by to naopak neměl posuzovat). Kromě toho může soud zajistit tlumočníka i z vlastního podnětu, pokud se projeví nedostatečná znalost češtiny některé ze stran řízení.

Toto potvrzuje i judikatura (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2013, sp. zn. 23 Cdo 3116/2012, či rozsudek ze dne 16. května 2017, sp. zn. 21 Cdo 5193/2016).

S tím souvisí právo používat menšinový jazyk i v případě, že tento jazyk není mateřským jazykem strany (bod 45) – Listina vychází z principu, že menšinový jazyk může strana u soudu používat bez ohledu na to, zda je to její mateřský jazyk. Naproti tomu § 18 odst. 2 vychází z mateřského jazyka, tj. nezohledňuje případ, kdy strana chce hovořit v menšinovém jazyce, ale jejím mateřským jazykem je čeština. **Ministerstvo spravedlnosti považuje závěry výboru za nesprávné a navrhuje je napadnout.** Opět můžeme odkázat na judikaturu, podle níž soud na žádost strany jmenuje tlumočníka, a to bez ohledu na to, zda strana hovoří česky. Pro praxi tedy není rozhodující, zda je mateřským jazykem účastníka čeština nebo jiný jazyk.

Výbor má dále pochybnosti ohledně toho, kdo nese náklady na tlumočníka. Ministerstvo spravedlnosti navrhuje uvést poznámku a objasnit, že **náklady nese stát podle § 141 odst. 2 občanského soudního řádu, jak bylo uvedeno v původním podání.** U překladů je situace odlišná.

Komentář k bodu 46 zprávy:

K režimu správního soudnictví – náklady na tlumočníka a problematická podmínka, že tato potřeba **se musí „projevit v průběhu řízení“.**

Ministerstvo spravedlnosti **navrhuje vznést námitku proti části týkající se zajištění tlumočníka v případech, kdy se potřeba „projevila v průběhu řízení“.** Pokud jde o náklady na tlumočníka, tyto náklady hradí stát podle § 36 odst. 2 občanského soudního řádu. Pokud jde o „potřebu tlumočníka, která se projevila v průběhu řízení“, platí totéž jako v připomínkách k odstavci 45.

Komentář k odstavci 49 zprávy:

K překladu dokumentů do menšinového jazyka a k otázce, kdo ponese náklady (odstavec 49) – podle hodnotitelů by mělo být v občanském soudním řádu jasně stanoveno, kdo má dokument přeložit (soud/strana) a kdo má nést náklady. S ohledem na znění Charty by v těchto případech neměly náklady nést strany.

Ministerstvo spravedlnosti uznává, že zde existuje problém, jak již bylo zřejmé z původního podání z roku 2022. Problémem je roztříštěnost judikatury, která tuto otázku neřeší jednotně.

K „rovnocennosti“ češtiny a slovenštiny v řízení – podle hodnotitelů by vzhledem k blízkosti obou jazyků mohli Slováci v řízení používat slovenštinu stejně jako češtinu, tj. soud by hovořil česky a oni by hovořili slovensky a nebyl by zapotřebí tlumočník. Ministerstvo spravedlnosti s těmito závěry nesouhlasí. Domníváme se, že slovenština je v praxi upřednostňována právě z důvodů uvedených v hodnocení. Zároveň však podle našeho názoru neexistuje v Listině žádný podklad pro to, aby byla slovenštině v tomto ohledu z procesního hlediska poskytnuto lepší zacházení, a proto nepovažujeme za vhodné zavádět z tohoto důvodu novou kategorii ještě více upřednostňovaného menšinového jazyka.

Komentář k bodu 51 zprávy:

Ministerstvo spravedlnosti to vnímá jako obecný problém a nemá s tím žádný problém.

Komentář k oddílu 2.3.1 zprávy:

Pokud jde o část **týkající se polštiny**:
ve výše uvedených tabulkách

- bod 9.1.bii: nesouhlasíme, domníváme se, že byl splněn zcela nebo alespoň částečně
- bod 9.1.cii: nesouhlasíme, domníváme se, že byl splněn zcela nebo alespoň částečně
- bod 9.1.d.: částečně splněno, pokud jde o tlumočníka, jehož odměnu hradí stát
- společně **se slovenštinou** v bodě 9.2.a: není pravda, že by právním dokumentům vyhotoveným v polštině/slovenštině byla upírána vnitrostátní platnost; v praxi je tento bod splněn

Výbor odborníků Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků je nezávislý orgán, který hodnotí, zda smluvní státy plní své závazky, a v případě potřeby je vybízí k postupnému dosahování vyšší úrovně závazků.

Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků, přijatá Výborem ministrů Rady Evropy dne 25. června 1992 a která vstoupila v platnost dne 1. března 1998, je evropskou úmluvou o ochraně a podpoře regionálních a menšinových jazyků. Jejím cílem je umožnit mluvčím používat tyto jazyky jak v soukromém, tak ve veřejném životě, a zavazuje smluvní státy k aktivní podpoře používání těchto jazyků ve vzdělávání, u soudů, ve veřejné správě, v médiích, v kultuře, v hospodářském a společenském životě a v rámci přeshraniční spolupráce.

Regionální nebo menšinové jazyky jsou součástí evropského kulturního dědictví a jejich ochrana a podpora přispívají k budování Evropy založené na demokracii a kulturní rozmanitosti.

Text charty je k dispozici ve více než 50 jazycích.

www.coe.int/minlang

www.coe.int

Rada Evropy je přední organizací v oblasti lidských práv na tomto kontinentu. Sdružuje 46 členských států, včetně všech členů Evropské unie. Všechny členské státy Rady Evropy podepsaly Evropskou úmluvu o lidských právech, smlouvu zaměřenou na ochranu lidských práv, demokracie a právního státu. Evropský soud pro lidská práva dohlíží na provádění této úmluvy v členských státech.